Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 24 (30) Vilnius, šestadienis, 1929 m. birželio mėn. 8 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Savaitinis politikos, visuomenės ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1.
Redakcija priima nuo 10 iki 12 val.
Administracija priima 9— 2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina
Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams—4 auks., pusei metų—2 aks., 3 mėn.—1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat.
Užsienyje metams 1 doleris.
Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

Mažumų klausimas Tautų Sąjungoje.

Mes ne kartą rašėme, kad tautinėms mažumoms yra labai sunku pasiskųsti Tautų Sąjungai, kai jomis per daug pradeda rūpintis tų valstybių valdžia, į kurių rankas mažumas pateko.

Paskutiniu metu mes tik ir žinome, kad Tautų Sąjunga svarsto vokiečių skundus prieš lenkus ir lenkų prieš vokiečius; iš kitų tautinių mažumų pasiskundimų Tautų Sąjunga lyg ir negautų, nes jų bylų tenai nesvarsto. Taip gerai, iš tikrųjų, nėra: pasiskundimų buvo ir yra, tik jiems ten galvą nusuka. Kaip tai daro, mes šiuo žygiu norime savo skaitytojams smulkiau papasakoti.

Po didžiojo karo buvo susirūpinta tautinių mažumų teisių apsaugojimu. Tas apsaugojimas buvo organizuotas tuo būdu, kad visa eilė valstybių pasirašė vadinamąsias tautinių mažumų globos sutartis, o Tautų Sąjunga pasiėmė prižiūrėti, kad tos sutartys būtų pildomos.

Pasižadėjimai maždaug garantuoja mažumoms šias teises: a) gyvybės ir laisvės apsaugą, a) tikybos išpažinimo laisvę, c) galimybę įsigyti pilietybę visiems tiems, kurie sutarties pasirašymo metu gyveno kalbamos valstybės teritorijoj; d) lygybę prieš įstatymus ir teisę užimti valstybines vietas; e) laisvą savo kalbos vartojimą gyvu ar spausdintu žodžiu, tikybos apeigose, prekyboj ar šiaip privatiniuose santykiuose ir net teismuose; f) laisvę steigti savo tikybines, socialines, labdaringas organizacijas ir mokyklas; g) teisę reikalauti iš valstybės išlaikyti proporcingomis biudžeto lėšomis mokyklas su dėstoma mažumos kalba ten, kur tokia mažuma yra pakankamai gausi.

Tokius maždaug pasižadėjimus yra davusios Santarvės valstybėms: Lenkija, Pietųslavija, Čekoslovakija, Rumunija ir Graikija. Taikos sutartyse su Austrija, Vengrija, Bulgarija ir Turkija buvo įrašyti atatinkami straipsniai. Lietuva, Latvija, Estija ir Suomija davė mažumų reikalu tam tikrus pasižadėjimus, įstodamos į Tautų Sąjungą. Vokietija ir Lenkija yra pasirašiusios ypatingą sutartį baigiant Aukštosios Silezijos klausimą.

Šios sutartys ir pasižadėjimai yra tuo teisišku pagrindu, kuriuo dabar remiasi tautinių mažumų globa. Einant tomis sutartimis kiekvienas Tautų Sąjungos Tarybos narys gali kreipti Tarybos dėmesio į sutarties arba pasižadėjimo laužymą.

Bet sutartys ir pažadai tai teorija. Jų vykdymas — praktika. Praktikoje gi susilaukti Tarybos įsikišimo reikalinga buvo ilgos procedūros (skundo eigos). Nuskriausta tautinė mažama turėjo pirmiausiai susirasti valstybę — T. S. Tarybos narį, — kuri sutiktų nuo savęs patiekti skundą Tautų Sąjungos Tarybai. Jeigu toksai skundo kėlėjas atsirasdavo, tai dar nereiškė, kad byla tikrai pateks į Tarybą. Visi skundai del tautinių mažumų persekiojimo turėjo eiti į Tautų Sąjungos sekretarijatą, tautinių mažumų skyrių. Šis skyrius turėjo ištirti skundus ir, tik pasiremdamas šio tyrimo išdavomis, generalis T. S. sekretorius spręsdavo klausimą apie tai, ar patiekti skundas Tarybai, ar ne.

Toliau skundas ėjo į taip vadinamą „trijų komitetą“, kurs paruošdavo pranešimus Tarybos pilnačiai. Ir tik po šių pranešimų skundų svarstymas prasidėdavo pačioje Taryboje.

Kaip matome, skundų priėmimo ir svarstymo procedūra (eiga) yra labai paini, ilga, kad geriausiu atveju turėjo pereiti daug laiko, kol ji išsprendžiama. O jeigu kas turi Sekretariate ir pačioj Taryboj pakankamai įtakos, tai jis gali visiškai neprileisti skundo svarstyti. Tautinė mažuma, padavusi skundą, negalėjo jo paremti nei Sekretarijate nei Taryboje papildomais įrodymais.

Dėl to, pavyzdžiui, Lenkijos mažumų skundai svarstomi tik vokiečių paduoti, nes tokius skundus remia Vokietija. Tuo tarpu ukrainų, gudų skundai, kiek mums žinoma, visai nebuvo svarstomi, nors jų nemaža buvo įteikta.

Taigi šitas blogybes ir buvo iškėlęs Dandurandas, Kanados atstovas. Jo kritika ir pasiūlymai buvo svarstomi pereitoj kovo mėn. sesijoj. Bet Dandurandą parėmė tik vokiečiai ir suomiai. Anglų, lenkų, prancūzų, rumunų atstovai išsitarė prieš.

Bet vis tik dalyką spręsti atidavė Komisijai, kurion įėjo anglas, japonas ir ispanas. Dabar birželio mėn. šita komisija darys savo pranešimą ir dalykas bus svarstomas. Vokiečiai yra parašę platų sumanymą del mažumų viso reikalo pertvarkymo. Vokiečių sumanymas maždaug sutinka su Dandurando pasiūlymais ir jeigu jį T. S. primtų, tai tautinių mažumų klausimas būtų pastūmėtas gerojon joms pusėn.

Bet ar jiems pavyks savo planas pravesti, tenka labai abejoti. Jis turi daug priešų, kurie norėtų negražus savo darbus tautinių mažumų atžvilgiu paslėpti nuo pasaulio akių.

Jau dabar tenka išgirsti, kad susirinkusi Londone triių komisija (anglas, japonas ir ispanas) nelinkusi daryti jokių žymesnių atmainų šiame klausime. Jų nuomone, mažumoms užteks jau tiek, kai jų pasiskundimai visose komisijose bus svarstomi viešai. To, žinoma, maža, bet ir tai jau žingsnis pirmyn: bent pasaulis sužinos, kaip valdančios tautos elgiasi su pavergtomis...

Mūsų nauji mokytojai.

Uždarytos „Ryto“ mokytojų seminarijos moksleiviai nenuleido rankų ir ėmėsi ruoštis prie egzaminų mokytojo cenzui įgyti. Iš gana didelio būrelio prie egzaminų priėjo, kaipo eksternai, vos 14 vyrukų. Egzaminai pasibaigė gana liūdnai: juos išlaikė vos du.

Bet tokie egzaminų rezultatai lietuvio nepabaidys; mes tikimės, kad dar nevienas prie tokių egzaminų stos, juos laikys, nevienas žlugs, bet ir ne vienas tikslą pasieks. Todel pravartu prisižiūrėti tų egzaminų tvarkai, kad ateity apsisaugoti nuo netikėtų smūgių. Egzaminų mokytojo cenzui įgyti reikia peržengti keturi slenksčiai. Pirmučiausia reikia laikyti rašomuosius egzaminus iš lenkų, lietuvių ir vokiečių kalbų, pedagogikos ir matematikos, kas nepakankamai parašo lenkų kalbos rašinį, tas prie tolimesnių egzaminų neprileidžiamas; tai pirmasis slenkstis, jį laimingai peržengė tik 6 eksternai. Toliau laikomos praktikos pamokos pradžios mokykloje; čia buvo atkreipta domė ne tik į tai, kaip laiko pamoką, bet ir į lenkų kalbos mokėjimą (tarimą, akcentą); tai antras slenkstis, ir jį peržengė 4. Trečias slenkstis — artistiniai - tekniniai egzaminai (gimnastika, rankų darbai, muzika, dainyba); čia susikirto iš gimnastikos vienas eksternas. Pagalios prasideda eksterno moksliškų žinių tyrimas (sakomieji egzaminai); tai ketvirtas slenkstis, ir čia žlugo dar vienas eksternas. Laimingai visas kliūtis nugalėjo ir mokytojo cenzą įgijo **Karužas Aleksandras** ir **Leonavičius Konstantas.**

Reikia pridurti, kad visi egzaminai laikomi lenkų kalba ir jokių palengvenimų niekam nedaroma. Pasiaiškinimų, kad „aš darbuosiuos ne lenkų mokykloje“, kaip padarė vienas eksternų, neimama domėn. Patys eksternai sako, kad egzaminai ne baisūs, reikia tik daugiau atkreipti domės į tuos dalykus, kuriuos mes priprate skaityti antraeiliais.

Trakų moterų mokytojų seminariją baigė **Leleikaitė Antanina, Leleikaitė Veronika** ir **Rimšaitė Elena.**

Švenčionių vyrų mokytojų seminariją baigė **Mudinas Jonas.**

Naujiems mokytojams linkime pasekmingai darbuotis lietuvių švietimo srity.

—

Dabar laiko tokius egzaminus prie valdiškos moterų mokytojų seminarijos Vilniuje dar 7 mergaitės; joms linkime laimingai nugalėti tuos keturius „slenksčius“.

Anglijos Darbo Partija.

Lietuvos kr.-demokratų vadas kun. M. Krupavičius štai ką rašo „Ryte“ iš Prancūzijos apie laimėjusią Anglijoje rinkimus darbo partiją „Labour Party“. „Tikybos dalykai darbiečiams neaktualus dalykas. Jie eina pro šalį, jos neužkabindami. Darbiečiai, kaip ir kitos britų partijos, tikybos neriša su politika. Britų socialistai ir neniekindami Bažnyčios ir tikybų skaitosi socialistais. Kontinento gi socialistas, nustojęs niekinti tikybą, tampa nebesocialistas. Net komunistai ir tie Anglijoje tikybos atžvilgiu laikosi „neutraliteto“. Ir jie čia supranta, kad puolę tikybą sau pakenks: britai tikybos puolikų netoleruoja. Tokia darbiečių „tikybinė“ politika davė galimybės rasti sau vietos darbo partijoj įvairių tikybų tikintiems ir praktikuojantiems žmonėms. Čia rasi ir katalikų daug ne tik pasyvių, bet ir aktyvių narių tarpe. Kiti vadovaujančių vietų pasiekia: ministerių, parlamento narių. Mossendo. Glasgovo atstovai — praktikuoją katalikai. Savo katalikiškumu nesislepia, dar jį parodo, kur reikia... Yra net katalikų kunigų, kurie darbo partiją palaiko. Tokių aš pats kelis sutikau. Jie iš darbiečių tikisi daugiau katalikams gero sulaukti, negu iš kitų partijų“.

—

Paskutinės žinios pranešė, kad ligšiolinė Anglijos konservatų Balduino vyriausybė atsistatydino. Karalius pavedė sudaryti vyriausybę Labour Partų (Darb. Partija) vadui Mac Donaldui. Jis sutiko.

Paminklas didvyriškai žuvusiam kapitonui Gudynui.

Iš Kauno praneša, kad artimiausiu metu toje vietoje, kur gegužės mėn. 6 d. krito nuo teroristų kulkos kap. Gudynas, bus pastatytas jo atminčiai paminklas. Tuo būdu bus pagerbtas didvyris, garbingai kritęs nuo samdinių kulkos.

DRUKARNIA „RUCH"
Sp. z ogr. odp.
W WILNIE, TATARSKA 5.
druku 3500 ex

Politinė apžvalga.

Anglijos parlamento atstovų rinkimai pasibaigė. Ligšiolinė konservatorių vyriausybė su Balduinu priešaky rinkimus prakišo. Šiuos rinkimus laimėjo darbo partija, rinkimuose gavo 288 atstovus, konservatoriai — 255, liberalai — 58 ir nepartiniai — 8. Tuo būdu iš trijų kovojusių partijų nė viena partija negalės stipriai laikytis valdžioje. Aišku, kad dabartinė Anglijos vyriausybė nepasiliks ir Anglijos politika bus kitokia. Su Anglijos politika artimai rišasi visos Europos politika. Prancūzams ir lenkams buvo geresni konservatoriai, vokiečiams ir rusams Makdonaldas su Darbo Partija. Londono spauda pabrėžia, kad visa padėtis dabar priklauso nuo liberalų ir jų vado Loyd Džoržo. Sulig senųjų Anglijos papročių turėtų vyriausybę sudaryti darbo partija, bet šiuo metu vėl sunkiau. Susirgus Anglijos karaliui nėra kam paleisti senuosius ministerius ir paskirti naujuosius. Spėjama, kad naujam parlamentui teks pirmon galvon spręsti regencijos klausimas, paskui jau bus skiriami ministeriai.

Anglų rimtas laikraštis „Daily Telegraph" pataria konservatorių vadui dabartiniam ministerių pirmininkui Balduinui neatsisakyti, kol susirinks parlamentas, o parlamente atsakomybę už susidariusią padėtį atiduoti Loyd Džoržui. Tai reikštų, kad Loyd Džoržas vėl galėtų sugrįžti valdžion. Tai būtų peilis lenkų politikai. Net darbo partijos žymus atstovas, kalbėdamas apie artimesnius anglų politikos uždavinius, pabrėžė, kad jų palitika būsianti taikos politika; kad Tautų Lyga, Lokarano traktatas ir Kelogo paktas nenustosią reikšmės. Jau dabar lenkų spauda bijosi, kad naujoji anglų vyriausybė neprisimintų Kerzono linijos. Maskvos politikai apie Anglijos rinkimus pastebi, kad ligšiolinė anglų politika išeis iš siauragatvio. Čia reikia pridurti, kad Anglijoje bolševikai visiškai rinkimus prakišo: neišrinkta nė vieno komunisto. Komunistų kandidatai negavo niekur net aštuntos dalies balsų. Tuo būdu visur už išstatytus kandidatus sumokės po 180 svarų sterlingų valstybės kason už kiekvieną pastatytą kandidatą.

Pirmas naujo parlamento posėdis bus birželio 25 dieną. Kas dabar atstovaus Angliją Madride Tautų Lygos Tarybos posėdžiuose, tuotarp nežinoma. Atrodo, kad Chamberlainas jau ten nepasirodys. Senoji Anglijos konservatorių vyriausybė aiškiai politikoje ėjo su prancūzais ir lietuvių-lenkų klausimuose nepalaikydavo lietuvių. Ar virs dabar kiton pusėn, parodys netolima ateitis, kad Loyd Džoržas gariau suprato lenkų klausimus, negu Makdonaldas ir mažiau buvo nuolaidus. Vienam iš jų teks dabar sukti politikos ratas.

*

Latvijos prezidentą iškilmingai sutiko gegužės 27 d. švedų sostinė Stokholmas. Tvirtovės armotos saliutavo Latvijos prezidentui kad net miestas drebėjo. Švedijos karalius su dviem savo sūnum sutiko prezidentą marėse. Išeinant Latvijos prezidentui iš laivo muzika griežė latvių tautos himną. Stokholmo miesto atstovo Dangeldo, švedų karaliaus ir latvių prezidento kalbose buvo suminėti sonovės švedų ir latvių santykiai ir pareikšta noro dabar sustiprinti ekonominius ir kultūrinius santykius. Švedų karalius, gerdamas už latvių prezidento sveikatą, pareiškė laivams pagarbos ir draugiškumo.

Kai kurie švedų laikraščiai atspauzdino latvių prezidentui sveikinimus pirmame puslapy latvių kalba. Dar šiemet švedų karalius ketina būti Rygoje.

*

Paryžiaus bankininkų konferencija krypsta geron pusėn. Del karo skolų beveik susitarta. Opiausias klausimas — tai vokiečių okupacijos pinigai Belgijoje. Vokiečiai, kaip Lietuvoje, taip ir Belgijoje, karo metu leido savo pinigus. Tie pinigai po karo neteko vertės. Dabar belgai reikalauja, kad vokiečiai tuos pinigus išpirktų ir nuostolius atlygintų. Del to belgų užsispyrimo bankininkų konferencijai vėl susidarę keblumų.

Paryžiuje dabar dedasi tai, ko patys prancūzai ir lenkai nelaukė. Štai vokiečių invalidų sąjungos pirmininkas Rosmanas buvo iškilmingai vaišintas prancūzų tvirtovėje Breste ir paskui Paryžiuje pačioje Sorbonoje (seniausias prancūzų universitetas) laikė vokiškai paskaitą apie tautų brolybę. Publika gausiai plojo. Vienose iškilmėse vokiečių invalidų pirmininkas Rosmanas pasibučiavo su prancūzų invalidų pulkininku Picot. Buvusis ministerių pirmininkas Herriotas kviečia prancūzus ir vokiečius tverti Europos valstybių federaciją. Visa tai neva daroma prieš Amerikos įsigalėjimą Europoje.

*

Italijos karalius ruošia savo rūmuose pokylį kardinolams ir valstybių atstovams, kurie yra prie Apaštališkojo Sosto. Po to aukštus svečius priimsiąs Venecijos rūmuose Ryme Musolini. Taip italų vyriausybė norėtų viešai parodyti, kad tarp Vatikano ir Italijos yra gera taika. Pirmuoju nuncijum prie Kvirinalo būsiąs monsignoras Duca.

*

Vokiečių ūkio padėtis yra gana sunki. Valstybės biudžetas uždaryta su 154 milijonų markių nuostoliu. Su senomis skolomis sudaro deficitą 977 milijonų markių. Garsus vokiečių pedagogas Fersteris, kurio kaikurie veikalai yra išversti ir lietuvių kalbon, šiomis dienomis minėjo savo 60 metų sukaktuves. Berlyno spauda suminėjo garsų pedagogą, bet negiria jo taikingumo. Mat, Fersteris buvo priešingas karui. Be to Fersteris nustojo bendradarbiauti laikrašty „Die Menscheit", kai jis pradėjo rašyti prieš tikybą.

*

Rusijos atstovas Varšuvoje Bogomolovas pareiškė lenkų vyriausybei rusų protestą del to, kad lenkų vyriausybės atstovai dalyvavę Gruzijos sukaktuvių minėjime ir Lucke pamaldose, už mirusį Petliurą. Taip pat aštria nota rusai protestavo prieš kiniečių padarytą Charbino rusų konsulate reviziją.

Notoje pareiškė, kad del kiniečių nesiskaitymo su tarptautinėmis teisėmis ir Maskvoje bus taip pat pasielgta su kiniečių atstovybe. Charbine rusų konsulate suimta 40 žmonių ir paimta daug ginklų ir pinigų.

Vokiečių atstovas Maskvoje Dirksenas šiomis dienomis buvo nuvykęs Charkovan arčiau susipažinti su ukrainiečiais. Išvažiuodamas Maskvon Dirksenas laikraštininkams pareiškęs, kad Ukrainą ir Vokietiją jungia tūkstančiai kultūros, ūkio ir politikos ryšių. Pažadėjo atsiųsti ukrainiečiams vokiečių inžinierių ir kitokių specijalistų jų pramonei kelti.

*

Vengrų parlamente gegužės 29 d. išėjo aikštėn, kad tarp vengrų, italų ir lenkų padaryta sutartis. Socialistas Forkas parlamente nurodė, kad tokia trilipė sąjunga bus naudinga tik italams. Ministerių pirmininkas Bethlenas nurodė, kad šis susiartinimas nesąs panašus į prieškarinę vokiečių, austrų ir italų sąjungą. Labai susirūpino vengrų politika rumunai. Jie aiškiai puola vengrus, kad nori pakeisti valstybių sienas.

*

Auganistane padėtis tiek dabar pakitėjo, kad bolševikai turi galvoit, kaip apginti savo Turkestaną, ne kaip pulti anglų Indiją. Auganistano emiras savo atsišaukime tautoms skelbia karą ne rusų tautai, bet bolševikams. Jis sakosi susitaręs su rusais emigrantais ir kovosiąs už bolševikų pavergtų tautų laisvę.

*

Lenkijoje prezidentas Mościckis dalyvavo Gniezne paminklo atidaryme karaliui Boleslavui Drąsiajam. Aukščiausio Teismo teisėjas p. Zaleskis buvo gegužės 27 d. pas maršolą Pilsudskį, kaipo liūdininką ministerio Čechavičiaus byloje. Pilsudskis atsisakė liūdyti, pareikšdamas kad turėtų stoti kaipo ministerių kabineto pirmininkas. Del Anglijos parlamento rinkimų lenkų spauda susilaiko nuo platesnių išvadų, bet aiškiai nenorėtų Loyd Džoržo įsigalėjimo.

Lietuvių Gimnazijos abiturijentai.

Šiais mokslo metais Vytauto Didž. Gimnazijos 8 kl. mokėsi 31 moksleivis. Prie brandos egzaminų mokytojų taryba prileido 27. Prie rašomųjų egzaminų stojo 25 ir juos išlaikė 21. Sakomuosius egzaminus išlaikė ir gauna brandos atestatus šie 18 asmenų: Dykinis Vladas, Kanopka Juozas, Karužaitė Eugenija, Kraužlys Motiejus, Kudabaitė Apolonija, Kudaba Alfonsas, Lužytė Marijona, Montigeras-Laibas Edvardas, Palevičiūtė Ona, Pivovarūnas Petras, Sekmokaitė Uršulė, Taškūnaitė Stasė, Umbrasas Vincas, Valiukevičius Stanislovas ir Žygaitė Malvina — humanistinio skyriaus; Bileišis Vladas, Karpičius Stanislovas ir Kašeta Patras — realistinio skyriaus. Be jų nelaikė del svarbių priežasčių prileistieji prie egzaminų Čibiras Klemensas ir Urbanavičius Silvestras.

Išėjusiems iš mokyklos sienų į platųjį pasaulį linkime kuo geriausios kloties ir kartu džiaugiamės susilaukę tokio gražaus būrelio darbuotojų, kurie taip reikalingi Vilniaus krašto lietuviams.

Nepaprastas vadinamųjų „demokratų" jautrumas.

Tą pačią dieną, kai Varšuvos apeliacijos teisme buvo nagrinėjama 28 lietuvių byla, Politechnikos studentai suruošė protesto mitingą prieš teroristo Vosyliaus sušaudymą ir prieš 14 lietuvių studentų suėmimą.

Sanacine spauda tą extra žinią tepadavė vos birželio 2 dieną pridurdama, kad mitingo inicijatoriais esą girdi demokratinė studentų jaunuomenė, kuri beto protestavusi ir prieš „prasimanymus", kad pasikesinimai kilę Lenkijoje.

Nepaprastas tų „demokratų" jautrumėlis. Bet kur gi tie jautrūs prieš kraujo praliejimą demokratai buvo pernai, kai visas kultūringas pasaulis biaurėjosi lapkričio mėnesio pirmųjų dienų tragedija?.

O kraujas už laisvę liejasi toliau.

Italų okupuotame Tripolio krašte, kur gyvena vieni arabai, šio mėn. 1 d. prasidėjo kruvinas pavergtųjų arabų sukilimas prieš okupantus.

Pirmuose mūšiuose, kaip praneša telegramos sukilėlių pusėje esą užmušta 430 asmenų, keli šimtai sužeistų ir 1032 paimti belaisvėn. Kartu pakliuvo okupantams italams 6000 kupranugarių. Okupantų pusėje užmušta 24 ir sužeista 74. Žinoma, yra tai pačių italų agentūros pranešimas, o tikrumoje, be abejo, yra kiek kitaip. Kartu reikia pažymėti, kad pavergtieji arabai jau ne pirmą kartą mėgina nusikratyti kruvinąji italų jungą, bet okupantai turėdami savo pusėj ištobulintą karo techniką ir žmonių kankinimo priemones, visuomet sukilimą numalšina.

Šis pavyzdys rodo, kiek dar daug neteisybės yra pasaulyje ir kiek tautų dar tik svajoja apie laisvę.

Išeina svarbus leidinys.

1930 metų sausio mėnesį žada išeiti Vytautui Didžiajam paskirtas veikalas, kuriame įeisią šie skyriai:

1. Suglaustai parašyta Vytauto monografija.

2. Visų Lietuvos centro (ministerijų) ir žymesnių provincijos įstaigų bei savivaldybių laisvai atvaizduota darbuotė — su gausiomis ir dailiai padarytomis iliustracijomis, suderintomis su leidinio tikslu ir jubiliejaus nuotaika. Sakysime, kad ir tokioje praktiškoje kryptyje: dabartinis Lietuvos vidaus politikos status quo, Lietuvos idealai užsienių politikoje ir jos laimėjimai, Lietuvos ginkluotos pajėgos ir jų santykiavimas su tautos aspiracijomis, Lietuvos finansai ir t. t. ir t. t.

3. Lietuvos istoriškos liekanos, būtent: piliakalniai, pilių griuvėsiai ir t. t.

4. Lietuvos kurortai ir Lietuvos gamtos nuotrupos. Pirmieji — be gražių ir charakteringų iliustracijų — turės būti išsemiamai apibūdinti, ypatingai kokybinės vertės atžvilgiu — kad ir trumpai, bet ryškiai.

5. Lietuvos menas ir mokslas (tautodailė. teatras, muzika, literatūra, liaudies dainos, universitetas ir t. t.)

Bendrai imant, knygos tikslas — duoti Lietuvos visuomenei gražiai, dailai ir kultūringai išleistą konspektyvę enciklopediją. Kitaip tariant — užfiksuoti ir parodyti visa tai, kas yra gražesnio Lietuvoje.

28 suvalkiečių byla.

Jau keli metai eina, kaip neturtingi žmonės tąsomi po teismus. Teisman patraukti buvo šie asmens: Kazys Mielkus, Juozas Jurkūnas, Petras Valinčius, Juozas Lukoševičius, Motiejus Markevičius, Juozas Kibyšis, Juozas Vaznelis, Juozas Kraužlys, Juozas Stanelis ir Juozas Kereišis—Vaitakiemio sodžiaus; Antanas Šupšinskas, Jurgis Savickas, Jonas Ivoška, Vaznelis ir Valinčius — Valinčių sodžiaus; Jonas Daniliauskas, Vincas Vitkauskas, Kasickas ir Stankevičius—Šilainių sodžiaus; Jonas Staskevičius, Kostas Cibulskas, Kryžauskas ir Mazauskas — Trakiškių sodžiaus; Jurgis Jurkūnas—Graužiškių sodžiaus; Jonas Peičius — Rastinių sodžiaus; Paznėkas—Šlynakiemio sodžiaus; Daminykas Kurša — Agurkų sodžiaus; Bilkevičius — Tauručiškės sodžiaus. Visi jie buvo kaltinami, kad nuo 1919 ligi 1927 m. neva priguleję prie Lietuvos Šaulių Sąjungos, laikę ginklus, puldavę ginkluoti lenkus ir t.t.

Byla buvo nagrinėjama Suvalkų Apygardos Teisme 1928 m. vasario mėn. 16—20 dienomis ir visus kaltinamuosius išteisino. Bet prokuroras perkėlė bylą Varšuvos apeliacinin teisman ir ten bylą nagrinėjo gegužės mėn. 28 dien. Ir antrą kartą visus išteisino. Byla galutinai baigta; gynė advokatas iš Vilniaus p. Petrusevičius ir iš Varšuvo p. Zaczyński.

Nauja sensacija.

Vilniškėje lenkų spaudoje birželio mėn. 2 ir 4 d. pasirodė gana keista šitokia žinutė: Gegužės 30 d. per demarkacijos liniją perėjo gerai ginkluoti 7 vyrai ir pasislėpė Vaitakiemy Gudelevičiaus kluone. Sužinojo apie tai policija, kuri pasikvietusi KOPo kareivius apsupo visą kaimą ir apstatė visus kelius. Pasislėpusieji spėjo išbėgti artiman miškan ir ten drąsiai gynėsi. Bet gi policijai ir kareiviams pasisekė 4 suimti, kiti 3 paspruko. Suimtieji ištardyti ir jų parodymais remiantis pranešta, būk juos yra pasiuntusi Lietuvos Šaulių sąjunga užmušti plečkaitininkų vadus — Poplauską ir Plečkaitį; beto jiems neva buvę įsakyta deginti valstybines įstaigas dvarus; suimtieji turėję suklastotus pasus. Trečiadienį ta pati spauda pranešė ir apie antrą panašų atsitikimą ties Valkininkais; vėl kalbama apie 7 žmones, kuriems nepasisekė peržengti administracinės linijos.

Šitas lenkų spaudos žinias dedame jos atsakomybėn. Vis tik reikia neužmiršti, kad birželio 10 d. renkasi Madride Tautų Sąjunga ir prieš kiekvieną jos sesiją pademarkacijos linijoje kas nors nepaprasto atsitinka; Pagojaus miškelis, Varnių „kankinių" laiškas, o vėliau gi pasirodo, kad panašio žinios arba per daug perdėtos, arba stačiai pramanytos.

Panevėžio vyskupo K. Paltaroko laiškas apie lietuvių spaudą.

Nuslopinusi 1863 metų maištą, didžiulė Rusija, norėdama Lietuvą surusinti, net supravoslavinti, buvo uždraudusi spausdinti lietuvišką žodį, net maldų knygas; jų vieton bruko raštus, išleistus rusų raidėmis.

Kilnios dvasios žmonės sušuko pranašiškais Vyskupo Baranausko žodžiais: „kad tu, gude, nesulauktum; nebus kaip tu nori, bus, kaip Dievas duos, ne tavo priesakai nedori“.

Prasidėjo grumtinės, kurios tęsėsi beveik keturias dešimtis metų. Vyskupas Valančius pirmas ėmė spausdinti savus raštus už rubežiaus, gabeno Lietuvon ir dalino juos savo diecezonams.

Jo raginami kunigai vieni rašė knygeles, antri slapčia platino jas žmonėse, treti pridarę klebonijose langus mokė jaunuomenę skaityti, ketvirti dalino užaugusiems rašymo pavyzdžius.

Pradėjo brėkšti „Aušra“, sugaudė „Varpas“, nušvito „Kryžius“, atsirado „Tėvynės Sargas“... Paplito knygos, sujudo knygnešiai, sukruto kaimų davatkos — daraktarkos, kurios sukūrė „Lietuvos Mokyklą“.

Persekiojami, baudžiami, drąsinosi save: „Neįveiksi; sūnau šiaurės, mūsų širdys tvirtos“... Pasigirdo naujas šūkis: „Petis gi į petį, na vyrai, kas gali, sustoję į darbą už mylimą šalį, prikelkime Lietuvą mūsų“...

Maskolių valdžia pamatė, nebenumalšinsianti dvasios sukilimo; neatsekusi savo tikslų, kad Lietuvą paliktų ir tamsi ir juoda, 1904 m. pasidavė ir grąžino mums spaudą savame krašte.

Žmonės, išsiilgę laisvų spausdintų raštų, tuo labiau juos skaitė. Per kelerius metus prisispausdinome knygų tiek, kiek buvo išleista per kelis šimtus metų prieš atgausiant spaudą.

Vos praslinko keliolika metų, spauda taip sukėlė tautišką lietuvių sąmonę, kad nebesitenkinome buvę svetimų rūmų įnamiais, atstatėme savąją valstybę, prikėlėme Lietuvą mūsų...

Pernai iškilmingai šventėme atstatytos Lietuvos dešimties metų gyvavimo sukaktį. Kaip šit atėjo susigrąžintos savo lietuviškos spaudos jubiliejus, gimtosios knygos šventė.

Septintą gegužės dieną sueina lygiai dvidešimts penkeri metai, kai didelių Bažnyčios ir Tautos pastangų dėka žlugo visi rusų priesakai nedori, draudusieji mums lietuviškas raides.

Turime ypač pasidžiaugti, kad kaip kovose už spaudos laisvę ir tėvynės nepriklausomybę, taip knygų bei laikraščių leidime ir platinime priešakyje buvo ir tebestovi katalikai...

Bet negana gėrėtis nuveiktais darbais. Negalima snopsoti, sudėjus rankas. Kaip savu laiku a. a. Vyskupas Motiejus, aš tose sukaktuvėse raginu visus nepamiršti „spaudos apaštalų“ pareigos.

Kadangi, ne tas, kurs sodina, yra šis tas, ir ne kurs laisto, bet kursai duoda auginą Dievas (1 kor. 3, 7), melskime Viešpatį, kad sergėtų mus nuo blogų raštų pavojaus, saugokimės neutralios spaudos, kuri, kaip skeropūtis, paraližuoja kilniausį žmogaus jausmą.

Jei norime gyvuoti laisvi, turime palaikyti savyje tokią nuotaiką, kuri teikia mums virš žemiškos laimės, dėti gyvenimo pagrindan idealą, kurs kilnina sielas ir mokina pasiaukoti. Neleiskime slopinti šventos tikybos, mūsų tautos alsavimo.

G. G. Kunigams pavedu sekmadienį, 5 gegužės iš sakyklos paaiškinti parapijiečiams šito laiško mintis, o jubiliejaus dieną susirinkusiems bažnyčion atlaikyti šv. Mišias ir atgiedoti džiaugsmo himną „Te Deum laudamus“ su padėkos maldomis.

Panevėžys 1928.IV.17.

Vyskupas K. Paltarokas.

Šių dienų katalikams šeši nurodymai.

Cambrai vyskupijos arkivyskupas Chollet katalikų veikimo nariams yra davęs tokius nurodymus:

1. Katalikų veikimo nariai turi duoti pavyzdį sąžiningumo savo darbuose ir savo santykiuose.

2. Jie privalo ištikimai atsiminti apie savo religinę, moralinę ir patriotinę pareigą dalyvauti dievobaimingai pamaldose sekmadieniais ir šventadieniais ir gerai ją visuomet atlikti.

3. Jie privalo rūpintis visomis išgalėmis mokyklų reikalais. Tėvus įsamoninti apie jų teises ir pareigas mokyklų klausime, stengtis, kad būtų pašalinti neteisingi įstatymai.

4. Jie privalo be baimės ir su visu pasiaukojimu rūpintis, kad viešame gyvenime įsigalėtų Kristaus mokslo dėsniai.

Mat religijos srityje liberalai, kaip ir socialistai, nori, kad religija neturėtų įtakos visuomenės ir valstybės gyvenime. Ir vieni ir kiti faktinai tame sutinka, kad religija tik privatinis dalykas, už kurį svarbesni yra viešieji reikalai ir kuriem neturi būti vietos viešojo, visuomenimo bei valstybinio gyvenimo srityse.

5. Jie turi aktyviai remti ir platinti gerus laikraščius ir vesti nuolatinę kovą prieš laikraščius ir knygas, kuriose puolama religija, krikščioniška dorovė ir socialinės tvarkos pagrindai.

6. Jie turi rūpintis gailestingumo darbais, socialiniu klausimu pagal popiežių mokslą, vienu žodžiu, jie visomis išgalėmis stengsis įgyvendinti socialinį Kristaus viešpatavimą.

— Italijos karalius jau pasirašė Laterano sutartį. Dabar reikalingas tik Popiežiaus parašas, ir bus panaikinta nesantaika tarp Vatikano ir Italijos nuo 1870 m.

Naujai išrinktas Lietuvos Šaulių Sajungos pirmininkas, žymus dailininkas

ANTANAS ŽMUIDZINAVIČIUS.

Kaip daroma lietuvių statistika Vilniaus krašte?

Šiandieninė lenkų spauda, o neretai ir oficijaliai veiksniai vaduojasi jų pačių sudaryta lietuvių gyventojų statistika. Sulig tos statistikos, dabartinėj Rytų Lietuvoj buvo priskaitoma apie 70,000 lietuvių. Ir žinoma, įvairūs saudos organai, mėgsta tą statistiką naudoti savo gudrios pajuokos išreiškimui, kad girdi Kresuose lietuvių yra tik „znikomy procent“. Beabejo, kol nėra teisingos ir bešališkos statistikos, ir ginčytis nėra ko. Dalykas yra dar tuo blogesnis, kad tokios statistikos ir laukti tuo tarpu netenka.

Teisybė, 1930 metais laukiama visos Lenkijos gyventojų surašymo, kartu žinoma ir Vilniaus krašto gyventojų. Koks bus tas surašymas, kaip, ir kokiu būdu bus padarytas, spėlioti sunku, nors žinant priežodį „tikslas pateisina priemones“, galima įsivaizdinti, kokia tai bus statistika.

Kad tam dirvą priruošti, jau dabar vienur kitur rašoma ir mėginama mažinti tikrąjį lietuvių gyventojų skaičių Vilniaus ir Suvalkų kraštuose. Ir tą darbą pirmoj eilėj varo vadinamieji „kresų“ „žinovai“, kurie, po Dievo teisybei pasakius, nieko bendro neturi su kresais. Jų skaičiuje buvo Vasilevskiai, Levenhertzai, Milaševskiai ir kiti. Dabar pribuvo dar vienas „žinovas“, p. S. Gorzuchovski. Tai naujas mūsų krašto tautinės sudėties „tyrinėtojas“. P. Gorzuchovskio iki šiol jau paskelbta nemaža knyga apie Lietuvos — Lenkijos sieną (demarkliniją), kur nepagailėta lietuviams įvairių priekaištų ir įgėlimų.

Šių metų „Sprawy Narodowościowe“ Nr. 1 jis nagrinėja tokį klausimą:

„Ludność Litewska na kresach Państwa Polskiego“ (Lietuvos gyventojai Lenkų valstybės pakraščiuose). Suminėjęs visą eilę autorių: lietuvių, lenkų, rusų ir vokiečių, kurie ankščiau ar vėliau tyrinėjo mūsų krašto tautinę gyventojų sudėtį, autorius, del suprantamų tikslų randa lietuvių mokslininkų darytas statistikas ir žemėlapius netikusiais, viena-

Mūsų spaudos reikšmė.

Tiek jau buvo apie mūsų knygų, laikraščių ir bendrai spaudos reikšmę rašyta, kad čia sunku ką nauja pridėti. Vis delto, suėjus 25 metams nuo lietuvių spaudos leidimo, negalime apie ją tylėti.

Jau išsiuntinėtoje „Vilniaus Rytojaus“ skaitytojams p. R. Mackevičiaus knygelėje „Kovoje už gimtąją kalbą“ suglaustai papasakota lietuvių spaudos uždraudimo ir leidimo istorija bei tie vargai, kuriuos lietuvių visuomenei teko pakelti kovoje už letuviškas knygas ir laikraščius su galinga Rusijos imperija.

Nėra čia reikalo kartoti. Kokia buvo to spaudos uždraudimo reikšmė ir pasekmės mūsų tautai?

Reikia pridurti, kad lietuvių spauda prieš tą uždraudimą buvo labai silpnutė. Lietuvos dvarininkai mokėjo skaityti, bet buvo paskendę prancūzų ir lenkų kalbose. Kunigai žymioje daugumoje, kaip ištremtas Olonecko gubernijon Žemaičių vyskupijos kunigas Gabševičius, dainuodavo: „Dar Lenkija nepražuvo, kol žemaičiai gyvi ir žemaičiai ir lietuviai visi bus ščeslyvi“. Tai parodo, kokia dvasia vyravo Lietuvos kunigijoje. Jų klebonijose dažniausia nebeužgirsdavai letuviškai — visa tik „poniškai ir lenkiškai“. Aukštinta svetimieji dievaičiai, žeminta kas buvo lietuviška. Tarp kunigų labai nedaug atsirasdavo tokių, kurie nebeužmiršdavo lietuvybės, bet lenkybės jūroje nedaug galėdavo padaryti. Sunkiausia buvo padėtis valstiečių. Jų niekas nemokino. Eidavo labai sunkią baudžiavą sulenkėjusiems ponams. Del sunkių darbų ir vargo, lietuvių liaudis tik savo nameliuose užsidariusi galėdavo ramiai lietuviškai kalbėti ir kur mokėjo, lietuviškai melstis. Negi jiems buvo knygos rašyti!

Daug sunkesnė lietuvių padėtis buvo Vilniaus krašte. Čia dvarai buvo labiau sulenkėję. Vilniun priplaukė daug lenkų iš Varšuvos ir nemaža maskolių. Lietuviai kunigai čia buvo didžiausia retenybė. Tame krašte daug žmonėse randame atsiminimų, kaip dvaruose lietuvybė buvo bizūnais driaudžiama (Varnionys, Geranainiai ir kit.). Tik Vilniuje buvo knygų pirklys Zavadzkis, kurs spausdindavo nemaža lietuviškų maldaknygių ir elementorių del uždarbio. Bet ir tos knygos rusų buvo uždraustos. Pradžioje atrodė lietuviams tas smūgis nebaisus, juk taip maža buvo lietuviškai spausdinama. Greit pasirodė to smūgio reikšmė. Liaudis buvo paleista nuo darbų. Vilniuje spausdintos knygos buvo išpirktos. Žmonės pradėjo mokytis ir daugiau skaityti, o čia nė vienos naujos lietuviškos knygos negalima buvo gauti. Kurias rusai spausdino, lietuviai nenorėjo imti į rankas.

Čia turiu pažymėti, kad antroji pusė devynioliktojo šimtmečio labai pakėlė spaudos reikšmę tautų gyvenime. Rusai su lenkais leido daugybę laikraščių, knygų, knygučių ir įvairių paveikslų su lenkiškais parašais. Visa tai buvo uoliai platinama Lietuvoje. Juk ir šiandien sodiečio lietuvio namuose dažniausia užtinkame paveikslus su lenkiškais parašais. Lietuviams visa tai rusų buvo draudžiama. Per 40 metų slavai (rusai ir lenkai) pilnai šeimininkavo Lietuvoje. Tiesa ir lenkams buvo kurį metą draudžiama Lietuvoje turėti savo laikraščius, bet jie pašonėje Varšuvoje ir Peterburge turėjo savo laikraščių, kiek tik norėjo, ir jų rusų žandarai nedraudė platinti. Taip lietuviams buvo išplėšta knygos ir laikraščiai — tie plaučiai, kuriais kiekviena tauta alsuoja ir stiprėja dvasioje. Gerai, kad atsirado sumanių vyrų, kurie sugebėjo parūpinti būtiniausių užsienyje knygų ir turėjo drąsos platinti jas Lietuvoje, kursiautė rusų žandarai ir nekentė tų raštų lenkai.

Bet tas lietuvių spaudos uždraudimas patiems lietuviams aiškiau parodė, kaip svarbus yra dalykas tautos gyvenime spauda. Senovėje lietuviai kaip visos viduramžio tautos brangino žemę ir turtus, del jų nesigailėdavo savo kraujo ir nuolat kariaudavo. Mokslo, mokyklų ir raštų tada nebranginta. Net tokie prancūzų ir vokiečių karaliai ne visada mokėdavo pasirašyti. Lietuvoje tokia padėtis buvo užsitraukusi ilgiau. Iš visų pusių buvo daug priešų, tekdavo su jais kariauti.

Su krikščionybe plaukė Lietuvon lotynų kalba spaustos knygos, daug amžių toji kalba vyravo visų valstybių gyvenime. Paskui lotynų kalbos vietą užėmė lenkų kalba. Tiesa, Lietuvoje, ypač gudų gyvenamose žemėse buvo įsigalėję gudų raštai. Taip Lietuva senovėje apseidavo be savo raštų Tik protestantams pradėjus lietuvių kalba platinti raštus savo tikybinėms naujienoms skelbti, iš Vilniaus jezuitai, kanauninkas Daukša ir kiti buvo sukrutę leisti lietuviškas knygas Vilniuje. Po to vėl mūsų spauda buvo apmirusi. Kas Lietuvoje skaitydavo knygas, tas skaitydavo dažniausia knygas svetimomis kalbomis ir savo dvasia nutoldavo nuo savo krašto žmonių ir nuo savo kalbos. Rusų meškiskas lietuvių spaudos uždraudimas ir kilusi del knygų kova atidarė lietuviams akis, kokią naujoje gadynėje reikšmę turi spauda. Tie 40 uždrausto lietuviško rašto metų aiškiausiai parodė, kad lietuviškos knygos ir kiti raštai lietuviams yra reikalingi, kaip paukščiams oras, kaip žuvims vanduo. Tiek darbo, tiek pasiaukavimų, tiek pinigo ir vargų ir persekiojimų.

Lietuvis suprato, kaip jam yra brangi lietuviška knyga. Jis ją sergėjo paslėpęs ir gražiai eidamas bažnyčion vyniojo, kad nesušlaptų, kad nesuplyštų, kad jos žandarai neatimtų.

Rusijoje buvo aštri cenzūra. Čia ne tik apie carą, bet ir apie jo valdininkus nieko negalima buvo rašyti. Prislėgtiems žmonėms tekdavo vargti, mokesčius mokėti ir tylėti. Už tat, kai atsirado lietuvių laikraščiai užsieniuose, jie ten apie rusus ir lenkus visa galėdavo rašyti ir rašė. Be rusų cenzūros laikraščiai buvo rašomi Tilžėje ar Klaipėdoje, be rusų cenzūros vežami par sieną ir plito visoje Lietuvoje. Štai delko stačiai siuto rusų žandarai. Lietuviams tokia spauda

šališkais įrodymais, o lenkų mokslininkų — objektyviais. Taip apibūdinęs daro patsai apžvalgą, pradėdamas nuo Suvalkų krašto ir baigdamas Braslavės apskritimi. Kiek verta p. Gorzuchovskio statistika ir jo paties tvirtinimai, aiškiausiai rodo šitie faktai. Autorius bedarydamas apžvalgą apsistoja ir Rodunės valsčiuje, kur pažymėdamas sodžius, padeda savotiškus skaičius. Štai eilė faktų: p. Gorzuchovskis randa, kad Vigonių sodžiuje lietuvių gyventojų yra vos apie 15%, Dubinių — 50%, Leliušių — 50%, Pelesoj — 100%, Piliūnų — 40%, Pavalakėj 30%, Padzitvy — 50% ir Druskinykuose — 50%.

O iš tiesų visuose šituose sodžiuose yra nemažiau **100%** lietuvių gyventojų. Tiesa, gal vienas kitas iš kitur atėjęs gudas (toje apylinkėje lenkų visai beveik nėra, jei neskaityt vieno kito dvarelio) žentuosna, ar gudė atekėjusi ir nekalba lietuviškai, bet tai ne įrodymas, kad viena ar dvi šeimynos jau sudaro 50% gyventojų. Be abejo, gali būti ir tas, kad kun. Ščemirskiui pašeimininkavus Rodunės parapijoj kaikurie gyventojai, bijodami persekiojimų, neprisipažįsta prie lietuvybės, nes perdaug yra įbauginti. Todel aišku, iš kur atsiranda grynai lietuviškuose sodžiuose net didesnė dalis „nelietuvių". Bet juk iš tikrųjų yra kitaip. Štai šie faktai ir liūdyja, kaip daroma mūsų krašte statistika.

Galop p. Gorzuchovskis tvirtina, kad „būsime labai gausūs, apibrėždami 80 — 90 tūkstančių gyventojų, vartojančių lietuvių kalbą". Štai nauja statistikos gėlė. Nuo seniau tvirtinama, kad šiame krašte esama vos apie 70,000 lietuvių, o čia nė iš šio nė iš to net 90,000. Iš kur tas skaičius išaugo? Sunku atsakyti, matyt p. Gorz. darydamas tokią savo statistiką buvo užmiršęs priimta „70". Bet juk rimtai kalbant, jeigu panašiai daromos statistikos, kur iš grynai lietuviškų sodžių padaroma ne 50% nelietuvių gyventojų, tai aišku, kad tokios statistikos neturi rimtos moksliškos vertės ir jos negali būti visai imamos domėn.

R. M.

Sveikatos kampelis.

Dėmėtoji šiltinė.

Dėmėtoji (beriamoji, margoji) šiltinė yra dar kitaip vad. karo, bado, kalėjimo šiltine, kas ryškiai rodo, kokiose apystovose daugiausia ji plinta. *Ši liga yra labai limpama* ir pavojinga, nes duoda didelį mirtingumą. Ligos sunkumas ir marumas priklauso nuo senumo ir kūno stiprumo. Juo senesnis ir silpnesnis asmuo, tuo sunkiau serga, tuo greičiau gali mirti. Nuo 10 iki 15 metų amž. iš 100 susirgusiųjų miršta tik 5, paskui juo toliau tuo daugiau, taip kad nuo 50 iki 55 metų amž. iš 100 miršta net 52. Po 80 gi metų miršta jau visi (100%) susirgę dėmėtąja šiltine. *Sykį dėmėtąja šiltine susirgęs antru kartu neserga. Ligą platina utėlės* (ypač drapaninės). Utėlės platina taip pat ir grįžtamąją (atkrintamąją) šiltinę. Įkandusi ligonį utėlė apsikrečia, o po 5 dienų gali įkandimu apkrėsti kiekvieną žmogų. Iš utėlės sudėtų glindų išaugusios jaunos utėlaitės taip pat esti apkrėstos ir gali ligą toliau platinti.

Dėmėtoji šiltinė ima žmogų ūmai — viena diena į lovą paguldo. Štai sukrečia šaltis, paima didelis karštis ir laiko kokias dvi savaites, ligi, kaip sako, prakaitais liga nepersilauš. Apie kokią 3—5 ligos dieną ligonį *išberia smulkiomis tamsiai raudonomis dėmelėmis*. Kūnas pasidaro margas, arba smulkiai deglas. Įdomu tai, kad ligonis turi palinkimą pabėgti: kartais visai netikėtai šoksta iš lovos ir išbėga pro langą ar pro duris. Krisdamas dažnai gali susimušti ar kur vandeny prigerti. Apie šitą ligonių palinkimą slaugantieji ligonius turi gerai žinoti.

Ligą, pirmiausia, kaip minėjau, platina utėlės. Nors kiti vabalėliai šiltinės neplatina, bet naikinti reikia juos visus, kadangi gali jie platinti kitas ligas, pv. blusos platina raupus. Taigi šių biaurių gyvuliukų naikinimas ir gali sulaikyti epidemijos plitimą. Ligonis reikia trumpai nukirpti, gerai išprausti. Kad visas glindas išnaikinti, reikia plaukuotas kūno dalis sabadilos actu suvilgyti ir aprišti. Bendrai utėlių naikinimas nėra lengvas ir dėkingas darbas. Sunku utėlės išnaikinti nesant pakankamam skalbinių skaičiui. Sodžiuje geriausia naikinti iššutinus karštame nors ir po duonai pečiuje (taip, kaip žlugtą moterys šutina), arba išvirinti vandenyje su šarmu. Kadangi *utėlės nekenčia žibalo kvapo*, tai drapanas, kurių negalima į karštį dėti (kailiniai, kaldros, pagalviai) reikia oran išnešti, pakabint ant tvorų ir žibalu suvilgintu šepečiu šukuoti kasdien apie savaitę laiko. Galima kai kada utėliuoti daiktai, kaip kaldros, pliušai, perprosavoti karštu prosu abiem pusėm. Nuo to utėlės išgaiš, glindos persprogs. Galvos utėlės naikinamos grynu žibalu, reikia tik saugotis ugnies, kad neužsiliepsnotų. Vakare galvą išprausti šiltu minkštu vandeniu su muilu. Glindos atsilipdo nuo plaukų nuo šilto uksuso (acto). Po to reik iššukuoti jas tankiomis šukomis.

Yra ir įvairių vaistų nuo utėlių. Gan pasekmingai vartojamas *tinctura sabadillae* (žmonės šiuos vaistus vadina „samadilka"). Toliau seka naftalinas, karbolius ir kt. Pigus ir gyvenime pritaikomas yra šis chemiškas valymas: 65 dalys naftos milų, 35 dalys kreozolų arba nevalyto karboliaus 100%, atskiesto 10%. Šiame skystime mirkoma rūbai. Jau dviejų minučių mirkimo užtenka, kad vabalėliai padvėstų. Šis skystimas odai nekenkia. Reikia juo plauti plaukus ir kūną.

Baigiant reikia pasakyti, kad *daugiausia kovoje su šiltine sveria švara*, visur ir visuomet švara.

P. K—vičius.

Įvairenybės.

„Neprotingi žmonės".

Didysis Karas baigta Versalės taika. Čia susirinko žymiausi pasaulio diplomatai: prancūzas Klemanso, anglas Loid Džoržas, Amerikos prezidentas Vilsonas; šie trys vyrai ir buvo svarbiausi asmens tuo metu: ką jie susitarę pasakydavo, tai visi kiti turėjo tik klausyti. Tik jiems susitarti buvo labai sunku. Štai ką pasakoja vienam anglų laikraščio korespondentui prancūzas Klemenso apie Loid Džoržą:

— Jis nepastovus žmogus! Jis pats nežino, ko jis nori!

— Ar teisybė? — paklausė žurnalistas,—kad Versalės kongrese Tamsta ne kartą bareisi su Loid Džoržu?

Klemenso nusijuokė.

— Žinoma, žinoma. Vieną kartą mudu vos tik nesusimušėm. Prezidentas Vilsonas mus tuomet išskyrė ir pasakė: „Niekuomet savo gyvenime aš nemačiau tokių neprotingų žmonių, kaip tamstos".

18 metų letargo miego.

Pietų Afrikoje Joganesburgo sanatorijoje guli moteris, kuri 18 metų miega letargo miegu. Ji užmigo 1910 m. apalpusi. Moters gyvybė laikoma dirbtinu maitinimu, tačiau iš jos liko tik kaulai ir oda. Nesenai ji pabudo, bet dviems valandoms praslinkus vėl užmigo. Gydytojai mano, kad letargas baigiasi ir moteris atbusianti.

Aklosios žarnos uždegimas.

Prieš trejus metus šia liga mirė Vokietijos prezidentas Ebertas ir pereitais metais ja sunkiai sirgo Reichstago pirmininkas Loebe. Nuo to laiko specialistai pradėjo labiau domėtis, kas ir kokia aklosios žarnos liga. Kada žmonės sužinojo, kad šią ligą galima pagydyti ir be operacijos, tai daugelis atsirado tokių, kurie operacijos daryti nesutiko. Bet tai ne visai gerai. Pó karo visur padidėjo šia liga susirgimų skaičius. Vokietijoj šia liga miršta kiekvienais metais per 4.000 žmonių, kuriems nesuspėja gydytojai pagelbėti.

Ši liga žmogų ištinka gana staigiai. Kada įvyksta koks nors žarnų susierzinimas ties aklosios žarnos anga, tai nuo to gali kilti pradžia uždegimo. Pradžioj ši liga prasideda kiek pakilusi ir didėjančiu karščiu, ir vidurių užkietėjimu. Daugely atsitikimų pradeda skaudėti dešinėj skrandžio pusėj vidurius. Gydytojai tvirtina, kad per 24 val. nuo ligos pradžios gali operatyviu būdu nuo mirties žmogų pagelbėti.

Darant operaciją dažniausiai randama aklojoj žarnoj įstrigusią emaliuoto indo atšaižą, žuvų ašaką, vyšnių ar slyvų kauliuką ir t. t. Susirgusiam nieko nelaukiant reikalinga kreiptis prie gero gydytojo.

buvo reikalinga ir jos ilgai dar būtume nesusilaukę be žiaurių rusų varžymų. Sakoma, kad lazda turi du galu. Rusai vienu galu, uždrausdami mums spaudą, smarkiai mums kirto per pečius, bet kitas galas teko jiems patiems. Lietuviai iš ilgo miego pradėjo pabusti ir vieton surusėjus ar sulenkėjus, pakėlė naują šūkį: *vaduoti Lietuvą*. Štai be galo didelė buvo uždraudimo metu mūsų spaudos reikšmė.

Žinoma, negalime tvirtinti, kad visas tautos atgimimos būtų per spaudą įvykęs, bet ji čia labai daug yra padariusi.

Reikia atminti, kad caro gadynėje buvo draudžiamos draugijos ir šiaip — jau susirinkimai tautiniems reikalams aptarti, kunigams buvo draudžiama, net ir savo parapijos išvažiuoti. Rusai persekiojo katalikų tikybą — lietuviai pasiryžo ją ginti, rusai uždraudė lietuvišką spaudą — lietuviai labiau sukruto spausdinti savo knygas užsieny ir per 40 metų buvo atspausdinta apie 2000 knygų t. y. daugiau, kaip per keletą amžių prieš spaudos uždraudimą. Rusai draudė lietuviams mokyklas, tėvai patys savo vaikus mokino namie. Ir rusai nieko nepadarė. Susilaukėme lietuvių spaudos, tikybos laisvės, mokyklų *ir Lietuvos nepriklausomybės*.

Spaudos darbininkai žinoma labai yra įsižiūrėję į spaudos darbuotojų nuopelnus tėvynei ir lyg mažiau vertina kitų darbininkų veikėjų darbus plačioje visuomenės darbo dirvoje.

Lietuvos tėvynės dirvonai ištikrųjų buvo labai užžėlę. Juos teko visiems susipratusiems lietuviams plėšti ir visi plėšė: savo apylinkėse, kunigai, mokytojai, studentai, šviesesni ūkininkai, amatininkai, vietomis net dvarininkai. Joks vienas luomas negali savintis šiandien kilnaus Lietuvos atgimimo darbo; jokia inteligentų grupė. Visi dirbo, kaip mokėjo ir kiek galėjo. Vėliau tik, atsiradus Lietuvoje partijoms ir partijėlėms, pradėta anos gadynės darbuotojus vertinti pagal savo partinio kurpalio ir skirstyti į grupes.

Mums šiandien nesvarbu, kurie daugiau yra padarę, bet svarbus yra visų jų darbas tėvynei. Kaip jie labai sunkiomis sąlygomis mokėdavo dirbti tėvynei, taip mums šiandien, ypač Vilniaus krašte, nemažiau yra tautinio darbo. Kad mokėtume savo darbą suderinti. Gal ir mes daug daugiau padarytume.

Lietuviai išmoko savo knygas ir laikraščius branginti ir gerbti. Dėja, mūsų gadynėje pradėta į lietuvių rankas sprausti tokį spaustą šlamstą, kurs raštų vertę mažina ir žemina. Ir šiandieną lietuvis brangina savo katalikų tikėjimą, lietuvių kalbą, Lietuvos žemę ir naujai susidariusią nepriklausomą valstybę. Norėtų toje valstybėje matyti gerą vyriausybę ir tvarką, norėtų, kad lietuviai rimtai ir ramiai žengtų pirmyn savo tautinėje kultūroje, jam gi dažnai pakišama ir paštu atsiunčiama dovanai tokie raštai, kuriuose kiekviename puslapyje net marga nuo „durnių", „fašistų", „socialistų", „tironų", „būdelių" ir kitų piemeniškų išsikoliojimų.

Šaly to žadama žemėje nepasiekiamas rojus, o niekinama visa, ką ligšiol lietuvis brangino ir kuo pasiguosdavo įvairias priespaudas gyvendamas.

Taip šaly gerų knygų ir laikraščių, šiandien atsiranda nemaža pelų ir nuodų, kuriais Lietuvos priešininkai gudriai stengiasi mums kenkti. Yra tai žalčio gudrybė. Bet yra senas lenkų priežodis, kad nuo gyvatės miršta lenkas, bet, jeigu gyvatė įkanda žemaitį, pati nuo jo stimpa.

Taip, rodos, bus ir su visais gudruoliais, kurie pasinaudoja lietuvių spauda, kad įkandus savo močiutei Lietuvai.

St. V—nas.

Tragedija, kurių daug.

Tai buvo apie 1880 m. Jaunas K-lis baigė mokytojų seminariją Veiveriuose. Svajojo likti ir pasidarbuoti tėviškėje, bet neištesėjo. Durys į tėviškę buvo uždarytos, reikėjo dangintis Lenkijos gilumon. Nepatiko K-liui mokytojo dirva: sunki, juoda ir tos dar kartais trūksta. Persimetė valdiškon vieton, gavo raštvedžio laipsnį įstaigoje, kuri ima kariuomenėn naujokus; apsigyveno Lomžoje, didesniame mieste. Vedė ne lietuvę, susilaukė vaikų, kurie nuėjo motinos pėdomis.

— — — — — — — — —

Yra Lomžoje mažutė gražutė vienuolių bažnytėlė; aplink ją yra mažas pilnas žalios žolelės šventorėlis. Tai geriausia vieta mažiems vaikams pažaisti, kuomet jų motynos prisėdusios suoleliuose laukia gegužinių pamaldų.

Štai bėgioja du maži vaikučiai, gal 3, gal 4 metų; jie tik ką nubaidė nuo geltonos gėlės margą peteliškę, juokiasi, kalbasi.

Štai eina du ponai šnekučiuodami; abudu jau ne jauni, vienas jų pasiramsčiuoja lazdele. Pamatę vakus sustojo; sustoję ėmė klausytis jų čiulbėjimo.

Vienas ponų tarė:

— Rodos, kalbasi ne lenkiškai... Palauk, paklausykime, kaip kalba...

— Jiedu kalba lietuviškai!—atsakė kitas. — Berniukai! berniukai! kieno jūs?— paklausė jis vaikų.

Vaikai kuo greičiausiai nubėgo pas motyną ir prisiglaudė prie jos sijono; vienas net pirštelį pridėjo prie burnos ir akytes plačiai atvėrė; kitas visą galvytę paslėpė sijono riaukšlėse.

Ponai priėjo prie motynos.

— Tai šiedu berniukai Tamstos sūnūs? paklausė mandagiai vienas ponų.

— Taip!

— Ir kalba lietuviškai? Iš kur jūs atvykote?

— Mano vyras — lietuvis. Jis ir išmokė juos lietuvių kabos.

— Aa!

Susimąstė jis, nuleido galvą...

Ištraukė iš kišeniaus nosinę ir skubiai nušluostė iš akių dvi stambias ašaras...

Tai buvo K-lis.

Kas jam išspaude šias ašaras? Ar išgirsta svetimoj šaly gimtoji kalba mažų vaikelių lūposе, ar jojo motynos vaizdas, kuomet ir jis taip pat nuo pavojų slapstėsi jos prieglobstin — sunku pasakyti. O gal jam pagailo, kad ir jis nepasekė to *vyro*?

— — — — — — — — —

Vienas K-lio sūnų, sako, dabar užimąs gana aukštą vietą administracijoje, esąs net vaivados padėjėju. Sako dar, kad šis jo sūnus esąs gana lietuviams palankus. Gal būt... Bet ką ir jis jaučia, vargiai mums pasakys kuomet nors.

Vebe.

ŪKIO SKYRIUS.

Lietuvių darželis.

Visiems žinomas mūsų lietuvaičių paprotys, atėjus pavasariui triūstis, netik apie laukus, daržus, kiemą ir kitus šlaitus, kad apvalius iš žiemos, bet ir darželio jos nepamiršta, pašvenčia jam beveik visą poilsio laiką, kad tik darželis gražiau įrengus. Darželis tai vienintelė ramybės vieta, tai antra šventovė — bažnyčia, kur ne kartą lietuvė — seselė randa paguodos varge, netekus močiutės, darželis savo grožiu vilioja į ją bernelį, rūtelė, gėlių karalienė lydi seselę ne tik į paprastus pasilinksminimo vakarėlius, lyg saugodama jos nekaltybę, bet lydi ir iki anytos vartelių, kame randa mėtas daržely, kurios savo kvapsniu gaivins ją iš visų gyvenimo nesmagumų. Daržely viskas dedasi, kad ir sekmadieniais, kur-gi kitur susirinks jaunimas, kad ne daržely? Č·a juokai, čia ramus klegėsys, čia ir apsiverkia lietuvė-seselė netekusi bernelio. Didelę reikšmę turi darželis lietuvių gyvenime, tai yra labai senas paprotys. Kur nesimato darželių ar jeigu ir yra iš papročio likęs aptvaras prieš langus, bet jame šiandien auga svogūnai ar burokai; bet dažniausia dilgių karalystė ir šiaip išvisusių likučių — liūdnas reginys einant pro tokį darželį, tai gyvas vaizdas lietuvybės griūvėsių! Darželis tai yra lietuvių įprotys, jau tiesiog, jei taip galima pasakyti, įgimtas.

Kur susipratęs jaunimas, o tautybė prabočių galingoji neapleido dar jų, tai gražiai aptvertas darželis brolelio, bernelio ar šiaip jaunuolio triūsu, kurio dvasia dar gyva prakilniems senovės įpročiams, o viduj darželio darbas mergelės, ar jaunos nuotakos? Pačios gėles pasakys! Senovėje mergelių darželis ar bent dalis darželio skyrėsi gėlių rūšimis, kaip tai, mergelės darželyje radosi daugiausia garbiniuotų rūtų, pinavijų (pivonijos), gvaizdikėlių geltonų ir aksaminių, radastų krūmų, lelijų, kalavijų ir kitų, o nuotakų mažai kuomi skyrės, tik mėtų buvo daugiau, negu rūtų. Moterų darželyje randasi daugiausia gydimosi žolių kaip tai: rūtų, mėtų, nasturtų, nagatkų, pielynų ir kitos. Bet kurių čia išsižadėsi? — Jokių, tik kaikurių daugiau rasdavosi pas mergaites, jaunas nuotakas ir moteris. Taip kad iš gėlių, daržely augančių, bernelis išskirdavo mergelės rankomis įrengtą darželį. Kas apsakys, kiek daug pasako praeiviui, einant pro gražiai įrengtą darželį! Tai yra seniausias ir gražiausias lietuvių paprotys, puošiantis kaimus, atskirus kiemus, kuris reiktų ir iki šiai dienai nepamiršti. Gražūs papročiai neišeina iš mados, bet slenka per amžius ir vis tolyn grožėdami. Tad gegutei užkukavus, kas kur, kas už kokio imasi darbo, tai neužmirškime ir darželio aukščiau ar vėliau. Turėdami laisvo laiko įrengkime ir darželį, nes jis ir jame žydinčios gėlės bus geriausi liūdytojai apie mus ir patekęs kaiman svetys, nesibijos aplankyti mūsų kiemų, žinodamas neužsivilsiąs senovės lietuvių nuoširdumu. Tad renkime darželius!

Darželio prirengimas.

Didžiuma lietuvaičių gerai supranta, kai įrengti darželis ir kaip jame žolynai auginti ir į jų darželius malonu lankytis. Bet kaikurių mergaičių, o ypač jaunų darželio šeimininkių, nors jos ir turi gerų norų, darželis kaž-kaip netvarkiai išrodo: tai lovelės kur papuolė išmėtytos, tai augštieji žolynai žemuosius stelbia. Geri pavyzdžiai visi sektini, juo labiau, jei žmogus kuo susidomavęs. Tad ir šiuo atvėju reikia prisižiūrėti kaip rengiami gražūs darželiai, jei tenka kur matyti arba jei galima kur pasiskaityti apie darželio įrengimą. Dėja, darželio įrengimo būdas turi keist's, juo tolyn, juo gražyn, ne tai, kad kasmet perkasinėti forma lovelių, bet suderinime susodintų daržėlyje gėlių. Čia ir yra svarbiausia užduotis. Jei darželis jau yra, tai pradžioj gegužės mėn. reikia lovelėse gerai žemę perkasinėti — supurinti ir darbas baigtas. Pabaigoje gegužės, kai nebebus šalnų, sėkime agonaites, nasturkas, žirniukus, pasieniais pupelių ir vijunėlių, kai šios paaugs, įsmeikime šaly jų augštas lazdeles, kad turėtų ant ko vyties.

Bet jei darželio nėra, ar užleistas norima atnaujinti, tai šio darbo reikia ankščiau imtis, vieta darželiui saulėta parinkti, nes pavėsyje menkai žolynai auga. Paskyrę gabalą žemės turime giliai išarti, arba spatu perkasti, išakėti, tai yra išpūrinti žemę, sulyginti kad kalnų nebūtų, užpilti duobes ir pažymėti lovelių vietas. Lengviausia tai ketvirtaines loveles daryti, kurių tarpuose paliekama aršino platumo pasivaikščiojimui takelius. Su takeliais daug gražiau išrodo darželis. Jei norima padaryti apskritą lovelę, tai į jos vidurį įsmeikime pagaliuką, pririškime prie jo virvelę, ilgesnę ar trumpesnę, žiūrint į tai, kokio didumo norime lovelę dirbti; prie kito virvelės galo pririškime smailą lazdelę ir ištempę virvelę, smeikime, žemę briežfdami, aplink vidurinį pagaliuką smailiąją lazdelę. Tuo būdu nubrieškime apskritą lovelę. Lovelių žemę gerai perkasinėti ir iš viršaus užpilti trejopos žemės, imant po lygią dalį: juodžemio, molio ir smėlio. Žemę gerai sumaišyti.

Kiekvienam žolynui reikalingas juodžemis, kaipo maisto davėjas. Smėlis ir molis reikalingi žemei supurinti, kad joje laikytųsi žolynų šaknys. Jei norime sužinoti, kokios žemės trūksta, galime ištirti tokiu būdu; paimkime kelias saujas tokios maistingos žemės, supilkime į indą ir užpilkime vandeniu. Gerokai vanduo su žemėmis suplakti ir pastatyti, kad nusistotų. Žemė sustos sluogsniais. Apačioj bus sunkiausias — smėlis, aukščiau — molis, o ant molio juodžemis. Žiūrėdami į sluogsnių storumą sužinosime, kurios dalies mažesnis sluogsnis, kas parodys kurios žemės trūksta.

Loveles galima velėnomis apdėti. Pripiaukime smulkioj pievos velėnų dviem pirštais storumo, nes plonesnėms esant žolė greit suvys, apdėkime loveles, o kad velėna geriau laikytųsi, prismeigkime jas į žemę pagaliukais. Kai velėnos prigis, galėsime pagaliukus ištraukti. Daug kas sako, kad velėnomis apdėti loveles esą nepraktiška, nes varpučiai įsiskverbią ir ištraukią maistą iš žemės ir lovelės apaugą žole, kas daug laiko atima apkirpimui. Bet kur daugiau darbo, tai daugiau ir grožės. Lovelės taip pat gražiai isrodo, apkaišytos pintai vytelėmis žilvyčio arba apdaliotos vapna baltintais akmenėliais. Takelius tarp lovelių gerai sutrypkime t. y. žemę suspauskime ir pabarstykime smėliu.

Žolynai vazonuose auginti.

Jei norime turėti gražių ankstyvų žolynų darželių, tai turime apie juos jau anksti pavasarį pagalvoti. Tiesiog į loveles daržely, mes tik tada galime žolynus sėti, kai nebėra šalnų. Kaikurie žolynai pražysta tik po 2 — 3 mėn., tai jei juos pasėsime gegužės mėn. į darželį, tai jie mums pradės žydėti tik rudenį, ir visai neilgai mes galėsime jais gerėtis. Tokių žolynų, kurie negreit pražysta, reikia pradžioje balandžio mėn. sėti kambary į indus arba vazonus. Jei norime išauginti žolyną visame jo gražume, negalime užmiršti nei vienai dienai savo rūpesnių. Vazonams žemė labiausia tinka supuvusių lapų, skiedryno arba torfo, nes ji yra puriausia, sumaišyti per pus su smėliu ir supylus į vazonus, kurių dugnuose būtinai turi būti vandeniui ištekėti skylelės. Tas skyleles šakele reikia pridengti, kad žemė nebyrėtų. Supylus žemę vazonuosna smarkiai sutrenkti į ką nors, kad geriau sugultų. Paskui žemę gerai vandeniu palaistyti, nes į sausą jokiu būdu negalima grudelių sėti. Už pusvalandžio po palaistymo galima žolynų grūdelius sėti.

(B. d.)

Apie linus.

Linai yra gana praplitę augalai, juos sėja ne tik šiaurės, bet ir pietų šalyse. Panašus linų praplitimas galima aiškinti palyginti gana trumpu jų vegetacijos periodu, kuris nusitęsia nuo 3 ligi 4 mėnesių.

Apskritai, klimatas į linus nemaža daro įtakos. Taip, šalyse su drėgnu klimatu ir vidutine temperatūra, kur pakankamai augimo metu būna lietaus, linai paprastai duoda gerą pluoštą. Tuo tarpu pietų šalyse, karštose ir saulėtose, linai daugiausia auginami sėmenimis.

Žemė.

Norint linus negalima priskaityti prie labai reikalaujančių ir lepių augalų, tačiau mūsų krašte jie vis delto ne visur gali būti sėjami. Daugiausia linų pas mus sėja Švenčionių apskrityje, kur jie skaitomi beveik svarbiausiais augalais. Vilniaus Trakų apskrityje linai gali būti sėjami tiktai vietomis, nes čia jiems labai maža tinkamos dirvos.

Linams geriausia tinka visokios vidutinės prie molio dirvos. Be to, neblogai jie užauga ir šilainėse, jei tik jose užtenkamai yra drėgnumo. Linai gali neblogai užaugti, net smiltinėje dirvoje, jei tik joje užtenkamai yra drėgmės. Labai sunkiose molinėse dirvose o taipogi drėgnose ir sausose, linai nenusiduoda gerai, nes tokiose dirvose paprastai užpuola linus grybas, kuris gadina pluoštą. Be to, esant sausumoms tokiose žemėse daros pluta, kurios linai ypatingai nepakenčia, ypač pradžioje savo augimo.

Gilūs smėliai linams taipogi netinka, nes tokiose žemėse jie beveik nekuomet nenusiduoda gerai. Netinka linams taipogi kalkinės dirvos (žemės, kurioje daug yra vapnos), nes tokiose dirvose užaugusių linų pluoštas būna netvirtas.

Tas pat galima pasakyti ir apie durpines dirvas (torfą). Nereikia linų sėti ant kalnelių, kur vasaros metu žemė greit išdžiūsta. Nepakenčia linai ir per daug žemų vietų, ypač kur negiliai laikos podirvy vanduo.

Po kurių augalų linus sėti.

Sėjant linus svarbiausia yra, kad jiems būtų pataikinta žemė, be to, atatinkamai įdirbta ir įtręšta, o tada jau ne taip bus svarbu, po kurių augalų linus šėsime. Taigi, šiuo atvėju linai nėra labai lepūs augalai.

Tačiau vis delio yra keletas augalų, po kurių linai nusiduoda geriausia. Taip, linai gerai nusiduoda po dobilų, nes po dobilų randa nemaža maisto dalių, ypač azoto. Gerai jie nusiduoda ir po kaupiamųjų augalų, dirvoje mažiau palieka piktžolių, kurių linai ypatingai nemėgsta. Po visokių varpinių javų, būtent po rugių, avižų ir kt., jei tik žemė labai nenuliesianti, linai taip pat gali gerai užaugti. Be to, linai gerai nusiduoda šviežiuose pievų plėšimuose.

Nereikia linų sėti arti prie gyvulių mėšlo, nes tada jie smarkiai šakojasi ir greit išgula.

Sėjant linus reikia žiūrėti, kad jie anksti nesugrįžtų į tą pačią vietą. Jei linai anksti grąžinami ton pačion vieton, tai jie nustoja gerai augę. Todel savo sėjamainą ūkininkai turi taip sutvarkyti, kad linai sugrįžtų į tą pačią vietą ne anksčiau kaip į 6—8 metus,

Žemės įdirbimas.

Linai geriausia nusiduoda purioje, gerai įdirbtoje ir be piktžolių dirvoje. Pas mus ūkininkai didelę daro klaidą tuo, kad sėja linus kur papuola ir dirvą jiems pradeda rengti pavasarį, teisingiau pasakius, visai nerengia, o tiktai kartą išaria ir paskui viską užbaigia dažniausia medinėmis akėčiomis. Kad parašiai elgiantis gero linų augliaus negali būti, nėra dviejų nuomonių. Linas nors ir ne lepus; bet vis delto už gerą žemės dirbimą esti labai dėkingas ir gausiai apmoka geru augliumi.

Nežiūrint į tai, po kokių augalų linus norime sėti, dirva jiems visuomet reikia pradėti rengti iš rudens. Jei linus sėjama po dobilų, tai dobilus nuo lauko nuėmus, dobilieną gera būtų du kartu arti: pirmu kartu negiliai, o antru kartu — giliai ir arimas palikti vagose neakėtas ligi pavasariui. Bet kadangi dobilai pas mus nusiima nuo lauko gana vėlai, o rudenyje susirenka darbų begalės, tai dobilieną išarti du kartu galima ir nesuspėti. Tokiuose atsitikimuose pirmąjį dobilienų arimą galima pakeisti drapakavimu. Todel dobilus nuo lauko nuvalius, dobilieną reikia tuojau gerai išdrapakuoti. Išdrapakuotą dobilieną prieš žiemą suariame kaip galima giliau ir paliekame vagose ligi pavasariui.

Toliau, anksti pavasarį, kaip tik dirva ant tiek pradžiūsta, kad arkliai neklimsta, linams skiriamą dirvą išvalkuojame. Valkė tai yra labai paprastas įrankis, kurį gali pasidaryti kiekvienas ūkininkas. Ji gražiai išlygina dirvą ir dirva tada lygiau džiūsta. Panašiai prirengtą dirvą iš rudens pavasarį galima pridengti drapaku, kultivatoriumi ir akėčiomis. Tiktai jei dirva labai supuolusi, tai naudinga bus ir pavasarį dar kartą suarti negiliai.

Jei linai sėjami po kurių nors varpinių javų, tai dirva jiems būtinai reikia du kartu suarti iš rudens, nes kitaip linuose įsivyraus piktžolės ir nemaža jiems pakenks. Pavasarį daroma tas pats, kaip ir su dobiliena.

Lengviausia linams prirengti dirva tada, jei juos sėjama po kaupiamųjų augalų. Po kaupiamųjų augalų dirva palieka puri ir apvalyta nuo piktžolių, todel tokią dirvą pakanka tiktai išakėti ir prieš žiemą gerai giliau suarti.

Linai gana giliai leidžia savo šaknis, todel jie mėgsta giliau įdirbtą žemę. Jei pas mus linai dažnai nenusiduoda, tai tik delto, kad juos sėjame į neapvalytą gerai nuo piktžolių dirvą ir žemę jiems išdirbame per sėkliai. Todel jei norite, kad sėjami linai geriau užaugtų, tai žemę jiems būtinai turite giliau įdirbti. Gilesnis žemės arimas geriausia atlikti iš rudens. Giliau ariant reikia tačiau žiūrėti, kad dykoji žemė neišsiverstų į viršų, nes tai taip pat linams pakenktų ir sumažintų jų auglių.

Vietoj gilaus arimo galima vartoti gilintojas, kurį leidžiama plūgu nuvaryta vaga. Gilintojas tiktai supūrina apatinį dirvos sluoksnį, o dykosios žemės į viršų neišverčia. Kadangi tai yra nebrangus įrankis, tai būtų labai pageidaujama, kad jis būtų vartojamas pas mus kuo plačiausiai.

Tręšimas.

Linai turi silpnai išlavėjusias šaknis, todel žemė jiems turi būti atatinkamai patręšta, kad jie iš karto galėtų sau rasti užtenkamai maisto. Geru savo augimu linai nemaža išima iš dirvos maisto medžiagų, ypač kalio.

Žemė linams tręšti geriausia dirbtinėmis mineralų trąšomis. Gyvulių mėšlas linams netinka, nes po jo dirvoje paprastai atsiranda daug piktžolių, linai užauga nelygus ir labai greit išgula. Kiek kurių trąšų berti linams, tai pareina nuo to, po kokių augalų linai sėjami ir kaip dirva pirmiau buvo tręšiama. Jei linus sėjama po dobilų arba po tręštų gerai gyvulių mėšlu kaupiamųjų augalų, tai azoto trąšų jiems galima visai neduoti. Tokiuose atsitikimuose pakaks jiems davus 2—3 maišus kalio druskos ir tiek pat superfosfato. Jei linai eina po kitų augalų, pavyzdžiui, po varpinių, tai tada jiems naudinga duoti ir azoto trąšų, būtent kokia 75 kg. salietros „nitrofos“ į ha.

Dirbtinės trąšos linams padės tik tada, jei jos lygiai išbarstytos ir gerai įakėtos akėčiomis arba kultivatoriumi. Superfosfatą ir kalio druską linams galima išbarstyti kelias dienas prieš linų sėjimą. Gi salietrą barstoma kai linai sudygsta. Prieš sėjimą salietrą gera sumaišyti su sausa puria žeme ir išbarstyti kai diegai visiškai sausi.

Linų sėjimas.

Geri linai gali užaugti tiktai iš geros sėklos. Todel linų sėkla turi būti išvalyta nuo piktžolių ir turėti ne mažiau kaip 85% daigumą. Geriausia būtų linų sėkla pirkti tiktai su tyrimo stoties

gvarancija. Bet jei tokios gauti negalima, tai reikia pirkti tiktai iš žinomų sąžiningų rankų.

Mūsų ūkininkai dažnai daro tą klaidą, kad linų sėklą ima iš žydų, kuriems paskui pasižada parduoti linus. Panašiai elgiantis gerų linų galima niekuomet neturėti.

Sėjant linus reikia kreipti domė ne tik į sėklos švarumą, bet taipogi į linų veislę. Pas mus linus sėja išimtinai pluoštui. Kai kurios linų veislės duoda pluoštą geresnį, o kitos — blogesnį. Geriausią pluoštą pas mus duoda vadinamieji „dolguniec" linai, kurių daug sėja Disnos ir Braslavės apskrityse. Nėra tai gryni tos veislės linai, bet vis delto iš sėjamųjų pas mus yra geriausi.

Linai nelabai bijos šalnų, todel juos geriau sėti anksčiau, tai tada jie mažiau nukentės nuo sausumų ir nuo kai kurių kenkėjų. Pas mus linus sėja vėliausia, ne del to, kad taip ištikrųjų būtų geriausia, bet todel, kad taip iš seniau pas mus buvo daroma. Reikėtų mesti tas netikusis senovės paprotys.

Prieš sėjimą dirvą išakėjama, jei labiau supuolus išdrapakuojama, bet po drapako tuojau leidžiama akėčios, ir po to sėjama linus. Linus sėjama rankomis, geriausia pusę sėklos išilgai užuoganų, o kitą pusę skersai, tai tada linai daug lygiau pasisėja. Pasėtus linus reikia jakėti lengvomis akėčiomis, taip kad sėkla prisidengtų 2—3 cm. gilumu.

Br.

Vištos.

(Tąsa).

Be žaliakojų veislės, dar mūsų krašte randasi neblogų vištų k. t.: *Pilkutės* — didelės, vikrios ir dėslios, ligi šioliai keliuose didesniuose ūkiuose laikomos; *Antakolinės*—nuo Vilniaus, turi taip pat gerą pasisekimą pas šeimininkes; *Friborskinės*—gražios, didelės, tamsiai raudonu švarku, raudonomis kojomis, o gaidys kai liepsna raudonas, — dėsliausia iš jų sudeda 209 kiaušinius. Friborskinės vištos pasižymi savo kūno didumu.

Seniausia ir gražiausia vištų veislė— tai *kuoduotės*, kurių mažiausiai tačiau galima sutikti. Jei kur dar ir randasi, niekur nepamąsto apie jų likimą ir tuo būdu ši veislė, tik tiek žinoma, kad kuodas puošdamas jų galvas priduodavo pulkui gražią išvaizdą.

Be to, ligi šioliai pirmiausią vietą mūsų ūkiuose užėmusios tebeturi šios veislės; lietuviška, — įvairiai margos ir žemaitiška, vadinamosios „šiurpės", kurios visos yra taip išsigimusias, kad begalo maža naudos atneša ūkiui. Iš tikrųjų neapsimoka laikyti to įvaraus mišinio.

Vištos, mažiau tinkamos mūsų kraštui ir jų laikymo sąlygoms tai yra užrubežinės veislės k. t.: Karmazinų, Leghornų, Vyandottų, Plymouthų, Kochinchinų ir daugelis kitų. Šios veislės reikalauja daug daugiau ypatingesnės priežiūros, atsakančios temperatūrą, gero maisto ir visokių kitų patogumų.

Vištinė. Norint turėti sveikas ir dėslias vištas, vištinė turi būti sausa ir šviesi, geriausia kad langas būtų atkreiptas į pietų ar rytų pusę. Žiemos metu, nesant krosnies, kuriuo nors būdu reikia pašildyti bent kiek vištinė, kadangi šaltis kenkia dėslumui. Mažesniuose ir paprastuose vištų ūkiuose, kur nėra tam tikrų vištinių, žiemai reikia įtaisyti vištines tvartuose pas kitus gyvulius, tik ne „papeliučkyje", nes pirkioje ne tik žmonėms sugadina orą, bet ir iš vištos, iškalėjusios tamsoj, nauda paliks ta pati, kaip ir tada, kad to „papeliučkio" būtų jos ir nemačiusios. Vištų gardelis dažnai reikia pakrėsti šiaudais, pašalinant susistovėjusį mėšlą iš po jų. Vištinė ar gardelis turi būti išgrįsti ir valomi. Išślavus vištinė reikia pabarstyti smėliu, jei jo nėra, tai pelenais. Valyti vištinę žiemos metu reikia kartą į mėnesį, vasarą kas dvi savaiti. Vasarą labai naudinga perplauti vištinės laktas „šarmu" t. y. užplikytais pelenais, o taipogi grindis, jei galima.

Vištinės ar gardelio didumas reikia taikinti prie vištų skaičiaus. Jei turės vietos perdaug, tai nekenks, bet maža vietos erdvė 4—5 kv. metrų, kas nereiškia, kad vištinė turi būti keturkampė. Priešingai, geriau pailga, tik matuojamas vidaus plotas. Vištinėje reikia įtaisyti pakankamas laktų skaičius, būtent dvi eiles: viena ankščiau, kita žemiau. Mat, vištos būdamos dar lengvomis mėgsta aukštai miegoti, o jau prieš dėjimą, pasunkėjusios, nebegali lengvai užlėkti, tada noriai tupi ant žemųjų laktų. Jeigu nebūtų žemai laktų, tai lėkdamos ant aukštųjų gali susitrenkti krūtinę, nuo ko dažniausia gauna džiovą ar pradeda leisti minkštakiaušius. Laktos turi būti apskritai plokščios ar kampuotos, kad bemiegant galėtų ramiai laikytis.

Lovys maistui turi būti plokščias t. y. neaukštais krantais ant mažų kojelių, viršuj su pailga „listva", lyg rankinė, kuri neleidžia įlipti ir užteršti maistą. Gėrimui reikia padėti plokščią blėkinę panašią į bliūdą (dubenį) ant sukaltos, iš lygių pagaliukų, plačios apačios.

Klausimai ir atsakymai.

Klausimas. Nupirkau šiemet Vilniuje burokų sėklos (Ekendorfų) ir pasėjau į maždaug ¼ ha. Didžiuma sėklų nesudygo, tiktai kur nekur matos diegeliai. Maniau, kad gal vėliau pasirodys diegai, bet veliui. Kas dabar daryti?

Nesudygo taip pat ir kopūstų sėkla rasodai, nors pasėjau geru laiku ir žemę laisčiau. Sėklas pirkau žinomoje Vilniuje firmoje. *Petras.*

Atsakymas. Palaukite dar kiek laiko, jei burokų sėkla nesudygs, tai užsodinkite tą plotą rasoda. Kiek kainuos rasoda ¼ ha, tuo tarpu negalima pasakyti, nes kol kas niekas dar burokų rasodos nesodina. Matyti Tamstai davė blogą sėklą, nes kiek man daugelyje vietų teko matyti, tai šiemet rasodos ūkininkai turės pakankamai, žinoma tie, kurie buvo jos pasisėję. Perkant sėklą visuomet reikia reikalauti daigumo garantijos.

Klausimas. Dviejus metus toje pačioje dirvose buvo pašariniai runkeliai, bet menkai užderėjo. Noriu dar ir šiemet toje pačioje vietoje sodinti runkelių, tai ar gali uždarėti? Dirva iš rudens patręšta gyvulių mėšlu.

Dauganoris.

Atsakymas. Tiktai labai riebioje dirvoje runkeliai gali gerai nusiduoti toje pačioje vietoje kelius metus iš eilės. Bendrai kelis metus sėti runkelius toje pačioje vietoje yra naudinga nes, jie nustoja gerai augę. Bet man neaišku, kodel tamsta užsispyre sodinti būtinai toje pačioje vietoje runkelius net 3 metus iš eilės? Nejaugi neturi vietos runkeliams kitur? Jei ten nenusidavė runkeliai 2 metų bergždžias darbas sodinti šiemet. Pasėk geriau į tą vietą pašarinių morkų arba griežčių (gručkų), o runkelius pasodink kitoj vietoj.

Klausimas. Į rugieną šiemet sodinu bulves. Rugiams buvo trešta gyvulių mėšlu ir berta po 2 maišu superfosfato į ha. Mėšlo bulvėms neapariau iš rudens, nes neturėjau laiko, tai dabar krėčiau bulves sodinant ir apariau kartu su sėkla. Ar gali taip bulvės nusiduoti? Gal kokių pirktinių trąšų duoti?

Artojas.

Atsakymas. Nenoriu būti pranašu, todel negaliu nieko pasakyti, ar pas Tamstą bulvės nusiduos. Jei žemė užtenkamai trąši, tai gali ir nusiduoti. Bet apskritai Tamstos pasielgta ne visai kaip. Mėšlas bulvėms reikėjo aparti iš rudens, arba vėliausia anksti pavasarį. Ūkininkas visuomet turi turėti laiko ūkio darbams. Mėšlas aparti kartu su bulvių sėkla yra visai netikęs būdas ir ūkininkui pragaištingas, nes brangi trąša nueina vėjais ir bulvių derlius nė kiek nepadidėja. Apariant mėšlą kartu su bulvių sėkla buiniai auga tiktai bulvių virkščios, bet pačių bulvių būna maža. Taigi, greičiausia Tamsta susilauksi labai gražių virkščių; bei maža bulvių gausi.

Kai del trąšų, tai dabar apie jas kalbėti per vėlu. Bet kur Tamsta buvai ligi šioliai? Juk seniai galėjai apie tai paklausti ir atsakymą būtum gavęs savo laiku.

Klausimas. pas mus yra apie 70 ūkininkų ir jie norėti skirstyties į viensėdžius. Bet visa mūsų žemė randasi N. Lietuvos pusėje, o gyvenamosios trobos ir daržai Lenkijoj. Tad kuriai valdžiai ir kur turime paduoti prašymą, kad mus išskirstytų? O antra, ar lenkai sutiktų su triobomis persikraustyti mums į aną pusę? Ar lietuviai panorėtų mus priimti? *Matukas.*

Atsakymas. Temstų padėtis ištikrųjų tragiška ir mes galime Tamstoms tiktai nuoširdžiai užjausti. Bet daugiau nieko negalime padaryti. Veltui čia būtų padavinėti prašymus, jei Tamstų žemė anapus sienos. Panašius klausimus galima išspręsti tiktai diplomatijos keliu. Ar lenkai sutiks, kad tamstos persikraustytumet į aną pusę ir ar lietuviai panorės Tamstos priimti, negalime nieko atsakyti.

Klausimas. Pernai buvau užvedęs jauną sodelį iš 30 medžių, kurie po žiemai rodos iššalo, nes ligi šiolei dar nesprogsta. Kas su jais daryti?

Atsakymas. Dar kiek palaukti, jei ir toliau neišsprogo, tai pašalinti iš sodo, o rudenyje arba pavasaryje užsodinti naujais. Kitos rodos nėra.

Klausimas. Prašau pranešti, kiek kainoja kopūstų ir burokų rasoda ir kur ji geriausia pirkti Vilniuje?

Atsakymas. Rasodos kaina dar nežinoma, nes kolkas niekas dar nesodina. Pirkti reikia rimčiausiose daržininkystės įstaigose, kurių čia yra kelios. Kreipkitės į Liet. Ūkio Draugiją.

Klausimas. Pas mus kopūstai gerai auga ir nemažas galvas susuka, bet kai ateina vasarą, tai atsiranda nežinia iš kur daugybė kirmėlių, kurias labai nugadina kopūstus. Pas mus žmonės kalba, kad kirmėlės suėda kopūstus tada, jei jie negeru laiku pasodinti. Todel prašau Tamstų patarti, kokiu laiku sodinti kopūstų rasodą, kad paskui kopūstų kirmėlės ne nuėstų? Jei yra kokie vaistai nuo tų kirmėlių, tai taip pat prašau nurodyti. *P. V—tis.*

Atsakymas. Sodinimo laikas čia neturi jokios reikšmės. Tos kirmėlės atsiranda iš ypatingų peteliškių (drugių) kiaušinėlių. Būtent pavasarį, gegužės mėnesyje pradeda lakioti baltos peteliškės, kurių nemaža visur galima pamatyti. Patelių pryšakiniai sparneliai papuošti dviem juodais taškeliais. Išlesta peteliškė turi 5—6 cm. pločio.

Atsiradusias peteliškės kiaušinėlius pradeda dėti ant kai kurių žolių lapų (kryžminių), kuriais ir minta išsiritusios iš kiaušinėlių kirmėlaitės. Kirmėlės greit auga ir vėliau virsta leliukėmis, iš kurių tą pačią vasarą išsirita drugiai. Drugiai vėl pradeda dėti kiaušinėlius, bet šį kartą jau ant apatinių lapų pusių kopūstų ir kitų tos pačios šeimynos daržovių. Baltojo kopūstinuko kiaušinėliai geltoni ir sudėti paprastai būna krūvelėmis,

Iš kiaušinėlių netrukus išsirita kirmėlaitės, kurias išsyk laikosi krūvose, o vėliau išsiskirsto po visą augalą ir energingai imasi ėsti kopūstų lapus. Tada jos esti labiausia kenksmingos.

Rudenį, visai užaugę, tos kirmėlės pereina ant tvorų bei pinučių, ant sienų ir kitų panašių vietų, apsisuka vystyklais ir virsta lėliukėmis, kurios ten ir žiemuoja.

Reikia pastebėti, kad dažnai šių kirmėlių tiek prisiveisia, kad jas visiškai suėda kopūstų lapus ir palieka vieni stagarai.

Kovos būdai. 1) Kaip tik pateliškės pradeda lakioti, reikia apžiūrėti apatines kopūstų ir kitų daržovių puses ir sutrinti sudėtus ten kiaušinėlius. Be to, dar lengviau surasti ir sutrinti jaunos kirmėlaitės, kol jos laikosi dar krūvelėmis.

2) Jeigu kirmėlės užaugo ir išsisklaidė, tai taškyti kopūstus *chloro bariu.*

Chloro barį (Barium chloratum = Ba Dl₂) taip prirengia: imama 1½ kg. šios druskos ir 8 kibirus (100 litrų) vandens. Išsyk chloro baris reikia ištirpinti mažame kiekyje vandens,, o po to sumaišyti su likusiu vandeniu. Kopūstus taškyti geriausia būtų tam tikrais rankiniais pulverizatoriais. Taškyti reikia iš ryto, kai rasa nudžiūsta. Taškymui reikia pataikinti sausa ir giedri diena, nes drėgnam orui esant vaistai gali kenkėjų nenunuodyti.

3) Kadangi pirmoji šių kenkėjų karta užauga ant piktžolių, tai daržuose ir patvoriuose reikia išnaikinti piktžolės.

4) Pataria dar daržuose sėti kanapių, nes tada ten šie kenkėjai paprastai savo kiaušinėlių nededa.

Klausimas. Prašau patarti artimiausiame „V. R." numeryje, kokių trąšų duoti avižoms ir trejankai, kurią noriu pasėti į rugieną? *J. Uk.*

Atsakymas. Avižoms galite duoti kokia 200 kg. azotniako. Azotniakas reikia išbarstyti kokia 7 dienas prieš avižų sėjimą į jakėti.

Trejankai galite duoti 200 kg. superfosfato ir 200 kg. kalio druskos į ha. Šias trąšas galite sumaišyti ir išbarstyti kartu prieš pat sėjimą.

Klausimas. Žolynų darželу priviso rudųjų skruzdžių, kurios labai kenkia gelėms, ypač bijūnams. Kaip tik gėlės pradeda žydėti, jos ima ir apleidžia savo seilėmis ir gėlės nuruduoja. Ūkininko kalendoriuje buvo patarta barstyti pelenais ir esą skruzdės išnyks. Bet aš per 2 metu barščiau pelenų nesigailėdamas, bet skruzdės ne tik neišnyko, rodos dar padaugėjo. Prašau patarti, kaip jas išnaikinti?

Etankis.

Atsakymas. Tamstos gėles rodos bus užpuolęs amaras. Amaru vadinama ypatingus mažus vabaliukus, kurie būna apipuolę augalus didelėmis grupėmis. Kadangi amaras dažnai būna žalios spalvos, tai jų ne visuomet galima net pastebėti, Amaras čiulpia augalų syvus ir jiems tuo kenkia, o skruzdės amarą kutena ir tada jie leidžia ypatingą saldų skystimą, kurį labai mėgsta skruzdės. Šiaip vabzdžius skruzdės naikina, o amarui nieko nedaro, net saugoja jį nuo kitų vabzdžių. Taigi Tamstos gėlėms kenkia ne skruzdės, bet amaras, kurį ir turite naikinti.

Amaro naikinimui patariama šios priemonės. 1) Išnaikinti gėlių darželiuose ir visur aplinkui piktžoles, ant kurių paprastai žiemuoja amaro perai. 2) Jei po to amaras vis delto pasirodys, tai purkšti arba taškyti žolynus žaliojo muilo emulsija, tabokos miešimo arba kitais nuodais, nuo kurių amaras greit galą gauna.

Kainos Vilniuje.

(1929 m. V. 28 d.)

Javų, maisto produktų ir kitų dalykų.

Javai.

Rugiai	už 100 kg.	36—40 auks.
Kviečiai	„ „ „	49—50 „
Miežiai	„ „ „	37—39 „
Avižos	„ „ „	38—40 „
Grikiai	„ „ „	—43 „
Žirniai	„ „ „	— „
Bulvės	„ „ „	— „

Produktai.

Jautiena	už 1 kg.	270—290 sk.
Kiauliena	už 1 kg.	3.00—3.60 sk.
Veršiena	„ „	1.80—2.00 „
Lašinių papr.	„ „	3.80—4.40 „
Riebalai (Šmalcas)		3.60—5.00 „
Sviestas nesūd.	„ „	6.00—7,50 „
„ sūdytas	„ „	4.00—.4.30 „
Cukrus kąsn.	„ „	1.80—1.90 „
Cukrus sm.	„ „	1.58—1.60 „
Baltoji druska	„ „	22— .34 „
Javų kava	„ „	2.00—2.50 „
Grietinės 1 litr.		3.00—3.50 „
Kiaušinių dešimts		1.30—1.50 „
Žibalo 1 litr.		— 65 „
Muilo skalb. už 1 kg		2.20—2.40 „
Žvakės	„ „	2.40—2.40 „
Kava naturalė	„ „	8,00—1.000 „
Arbata	„ „ „	20.00—30.0 „

KORESPONDENCIJOS.

Vilniaus-Trakų apskr.

Giraitės. Birželio 9 d. Giraitės Šv. Kazimiero d-jos skyrius ruošia ekskursiją į Trakus. Pirmininkaus p. R. Kaukelytė. Kviečiamas ir kitų sodžių jaunimas prisidėti ir aplankyti kartu mūsų mylimą kampelį.

Švenčionių apskr.

Vaišniūnai, Linkmenų vals. Sodžius, kuriame yra 23 ūkininkai, iki šiol spaudoje niekur neminėtas. Ir nestebėtina. Nėra nei jokios draugijos skyriaus. Tačiau to nežiūrint, šiemet pradėjome krutėti. Jau dabar ateina „Vilniaus Rytojaus" 5 egz. ir 1 „J. Draugo". O gegužės 5 d. jaunimas su mokytojo pagalba suvaidino du veikalėlius „Kurčias žentas" ir „Kvailą supras, aklą pažins". Be to buvo monologai.

Paskutiniu laiku susirūpinome savo draugijų steigimu. Tikimės įsisteigti pirmiausiai Ūkio Ratelį.

Svečias.

Činčikos. Mūsų sodžius paskutiniu metu neturėjome jokios draugijos, nors lietuviška mokykla nuo rusų laikų gyvuoja. O šiais metais turime net dvi mokyklas: „Ryto" ir valdišką. Šiemet ačiū lietuvaitės mokytojos p. O. Juršėnaitės rūpesniu įsikūrė gegužės 5 d. Šv. Kazimiero Draugijos skyrius. Į valdybą įėjo pirmininku p. A. Lasauskis, iždininku p. A. Delgėda, sekret. p. O. Juršėnaitė. Netik visas jaunimas susirašė į narius, bet ir senos bobutės, vyrai ir keli mokiniai.

Kaimietis.

Mežionėliai, Švenčionių vals. Sodžius didelis, atstu nuo Švenčionėlių miestelio $1^1/_2$ kil. iš viso ūkininkų 45, visi lietuviai. „Ryto" Draugijos mokykla veikia nuo pradžios karo, mokinių visados esti virš 40. Dabar mokiniams lankantiems mokyklą, iš gautų iš Vilniaus lietuvių sekcijos-komiteto 81 auks. yra dalyjami pyragėliai po 10 sk.. Gegužės 20 d. buvo suvaidinta mokinių 3 veikalėliai „Užgavėnės", — vieno veiksmo komedija, „Dūšelės" — vieno veiksmo juokai ir „Jonuko liga". Maži artistai savo roles išpildė labai gražiai. Publikos, nežiūrint lietuoto oro, prisirinko iš sodžiaus ir apylinkių labai daug. Po lošimo mokiniai pasakė ir scenos eilių, tarpais gi giedojo suaugusiųjų choras. Turime ačiū tarti Šv. Kazimiero Draugijos pirmininkui už pasidarbavimą prirengiant sceną; pil. Marijai Aldonienei už klojimą ir viskus, kurie davė kilimus ir kitus įrankius. Taipogi ačiū piliečiui V. Jurkevičiui už atleistą butą šokiams.

Senas Dėdė.

Grybėnai, Daugeliškio vals. Sodžius nemažas, kuriame jau treji metai gyvuoja Šv. Kazimiero D-jos skyrius, prie kurio tačiau narių prisirašiusių yra dar mažai.

Laikraščių čia pareina „V. Ryt." 1 egz. ir „J. Draugo" 1 egz. (Tai labai maža! Red.).

Gegužės 12 d. pas mus lankėsi p. Butrimas su paskaitomis ir kinu, žmonių prisirinko daugybė. Visų pirma aiškino apie Šv. Kazimiero gyvenimą ir, apie Draugijos reikšmę, kurių publika noriai klausė.

Po to papasakojo apie degtinės kenksmingumą, kas daugumai nepatiko, ypač tiems, kurie mėgsta stiklelį. Jie net laike paskaitos pradėjo kalbėtis ir papierosus rūkyti. Galop buvo rodomas kinas, kuris publikai taip pat labai patiko.

Neprašytas Svečias.

Breslavės apskr.

Nagėnai, Rimšės vals. „Vilniaus Rytojaus" Nr. 22 (28) „Redakcijos atsakykymuose" tarp kitų ir „Ten Buvusiam" atsakyta. Būtent „Ten Buvęs" rašo, jog Šv. Kaz. D-jos skyrius Nagėnuose nieko neveikiąs, jaunimas skęstąs tamsume. Kas ten daugiau buvo parašyta, nežinau, bet jau iš to matyti, jog „Ten Buvęs" nėra visai susipažinęs su Nagėnų skyrium ir jokio supratimo apie jo veikimą neturi. Labai nustebino Nagėnų skyrių, jog visokie praeiviai ir svečiai atsilankiusieji į Nagėnus pasitenkina aklomis žiniomis, o visai nesistengia giliau jo suprasti. Nagėnų skyrius nuo pat savo įsisteigimo vistik kiekvieni metai šį-tą parodo. Ant kiek skaitytojams žinoma pernai už savo veikimą netgi valdyba turėjo bylą.

Nežiūrint į visokias kliūtis, Nagėnų skyrius mano ir toliau neatsilikti. Kas link jaunimo, kurio čia visai maža yra, galima pasakyti, jog didelę pažangą padarė skaitydami laikraščius ir knygas. Labai gaila, kad „Ten Buvęs" nemokėjo to suprasti.

E. Ž—tis.

Lydos apskr.

Vigonys, Rodunės vals. Sodžius nemažas, jaunimo yra gražaus. Visuomet per gegužines pamaldas susirinkę visi pasimeldžia. Sekmadieniais susirinkę gražiai padainuoja lietuviškų dainų, pažaidžia ratelių. Gauname 4 egz. „Vilniaus Rytojaus", 2 „Jaunimo Draugo". Ačiū Dievui mūsų jaunimas yra susipratę lietuviai, kas nelaimingoje Rodunės padangėje yra gana malonu.

Taurūpės Žiedas.

Gardino apskr.

Randamonys. „Viln. Rotojuje" Nr. 20 tilpo iš mūsų sodžiaus korespondencija, kurioje p. Jurgukos sūnus buvo paminėjęs, kad saltyšius prašęs nuo žmonių 7 auksiųų tam, kad pasirašytų ant pašto knygos, bet tai yra netiesa, nes šaltyšius to neprašė, o tik sakė, kad knygos yra su plonais apdarais, kurie greitai plyšta, o kad taip neplyštų, tai reikia susidėti ir padaryti storas apdaras ir kiek kainos, tai tiek ir susidės.

O kas link minėto „daktarėlio", tai saltyšius negi gali atsistojęs sodžiaus gale, laukti kol kas kas ateis kaiman, kad galėtų paklaustidokumentų.

„Gerasis saltyšius".

Ratnyčia, Marcinkonių vals. „Vilniaus Rytojaus" Nr. 21 tilpo iš Ratnyčios padangės korespondencija, kurioje reikėtų šis tas atitaisyti. Korespondentas, pasirašęs „Parapietis", matomai mažai pažįsta šią padangę, nes korespondencijoje iškreipta ne tik žinios, bet ir vietos sodžių pavadinimai. Pav. Švendubrė iškreipta lenkiškai — „Szandubra", Vieciūnai — „Venciūnais", o gale dar suminėta „Gintas", kurio šioje padangėje visai ir nėra, o yra grynai lietuviškas sodžius, Grūtas. (Čia greičiausia korektūros klaida Red.). Ratnyčios miestelio gyventojai nėra tokie apsišviete, kaip rašo parapietis. Jie iki šiol dar nesupranta laikraščių ir knygų skaitymo naudingumo. Visam miestelyje, kuriame gyvena virš 50 ūkininkų, gyvuoja „Ryto" mokykla, pareina tik 2 egz. „Vilniaus Rytojaus" Kadangi „Ryto" mokyla mokytojų „darbštumas" jokios įtakos nedaro, tai dauguma gyventojų leidžia savo vaikus valdiškon mokyklon. Artimi Ratnyčiai sodžiai yra taip pat atsilikę nuo kitų. Tamsiausias jų yra Nerasai, kur paskutiniais laikais įsikūrė dvi mokyklos: „Ryto" ir valdiška. Šių mokyklų vedėjos yra abidvi lietuvės ir tarp jų varžytinių jokių nėra. Tik gaila, kad jos abi geruoju gyvendamos, tolinasi nuo žmonių ir neveda jų prie apsišvietimo. Nedovanotinas dalykas, kad sodžiuja, kuriame yra dvi mokytojos. žmonės nežinotų knygų ir laikraščių skaitymo naudingumo ir neskaitytų jų. O Nerasuose juk taip yra: iš 100 gyventojų tik vienas skaito „Vilniaus Rytojų". Nerasai čia tik pavizdys, o panašiai yra daug kur...

Tad daugiau darbo, o tik tuomet vaisiai bus daug geresni!...

Jaunutis.

Mašnyčia, Ratnyčios vals. Ačiū mūsų mokytojos p. Mozūraitės darbštumui ir pasišventimui sukruto ir mūsų sodžius. Gegužės mėn. 12 d. suvaidinome viešą vakarą, kuris visais atžvilgiais reikia laikyti nusisekusiu. Bunda iš miego ir mūsų jaunimas, kuris kas kartas labiau įvertina šviesos ir susipratimo reikšmę. Laikraščių gauname, palyginus nedaug, vos 3 egz. „Vilniaus Rytojaus", bet tikimės, kad neužilgo kiekvienas ūkininkas įsirašys.

Ten buvęs.

Rudnia, Marcinkonių vals. Mūsų mažutėlis sodžius, kur gyvena 13 gyventojų, lyg ir užmirštas. Rodosi čia šis tas būtų, paminėtino. Šiame sodžiuje iki praėjusių metų rudens gražiai veikė Lietuvių „Ryto" mokykla, bet šiems metams netvirtinus mokytojos, (buvo atvažiavus) likome be mokyklos. Tuo reikalu buvome sukrutę, ir šen ten klabenome, bet pasekmės liūdnos. Dėka čia mokytojavusiom mokytojom (kurių buvo net keletas) mūsų kad ir neskaitlingą jaunimo būrelį šiek tiek apšvietė, o pastaroji mokytoja įkūrė Lietuvių Šv. Kazimiero D-jos skyrių, kuris dabartiniu laiku neturint gero vado snuduruoja. Yra knygynėlis su 80 egz. knygų, bet dalis knygų kažin kur dingusi?... Ar nevertėtų skyriaus pirmininkui rimčiau apie tai susirūpinti, ir padaryti žingsnių sujieškoti. Laikraščių gauname 4 egz. „Vil. Ryt." kurių pasiskaitome, žadame ir daugiaus įsirašyti, tik gaila kad vietomis pasireiškia vidujinių riaušių (nesutikimų) sodžių tarpe.

M—nas.

Trumpos žinios.

— Žinomas automobilių fabrikantas pareiškė, kad jo automobilių fabrikuosna, kuriuos jis pastatys Lenkijoje, galės dirbti tik darbininkai abstinentai.

— Turkijoje norima uždrausti svetimtaučiams verstis daktaro profesija.

— Amanula visai sumuštas ir pabėgo Indijon; iš ten jis vyks Italijon.

— Estijoje siaučia tymų (kokliušo) epidemija ir todel manoma ten greičiau pradėti mokinių vasaros atostogas.

— Mezopotamiją (dabar Irakas) ištiko didelis tvanas, išsiliejo Tigro ir Eufrato upės ir užliejo didelius plotus.

— Ženevoje prasidėjo tarptautinė darbo konferencija; sprendžiami svarbūs klausimai darbininkams ir darbdaviams.

— Birželio 10 d. į Berlyną atvykska Egipto karalius Fuadas; jis aplankęs kitus Vokietijos miestus nuvyks į Prągą Čekoslovakijon.

— Amerikoje Browno mieste studentai pradėjo kelti riaušes; įsikišo policija, 20 užmušta ir 20 sužeista.

— Rusijoje ir merginas nuo 19 ligi 25 metų mokins kariškos mankštos.

— Šv. Petro bažnyčia Ryme didžiausia; joje talpa 55,000 žmonių, Kelno (Vokietija)— 30,000, šv. Povilo Londone — 25.000.

— Lenkai lakūnai Kubala ir Idzikowski vis dar ruošiasi lėkti per Atlantą į Ameriką. Ir pernai tuo pačiu metu jie tą patį darė, kol...juos laimingai parvežė vokiečių laivais į krantą.

— Lietuvių gimnazija Rygoje šiemet leidžia trečią abiturientų laidą.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Ieško nepametę.

Spauda pranešė, kad gyvenę Nepriklausomoj Lietuvoj rusai esą įteikę Tautų Sąjungai skundą prieš Lietuvos vyriausybę del jų nuskriaudimo darant žemės reformą. Keista iš kur atsirado taip didelių žemės savininkų rusų, kurie net sumanė skųsti Lietuvos vyriausybę? Ar nebus tai „poselencai" visokių Muraviovų ir Stolypinų apgyvendinti? Į tokį juokų vertą skundą, kaip tenka patirti, Lietuvos vyriausybė neatkreipė jokios domės.

Mickevičiaus muziejus Kaune.

Lietuvos Turistų Sąjungą, kurios pryšakoje stovi p. Jonas Vileišis sumanė Adomo Mickevičiaus namely, kuris stovi prie pat universiteto rūmų, įtaisyti A. Mickevičiaus muziejų. Magistratas, kurio žinioje yra ta namelis, jau davė savo sutikimą. Tuo būdu artimiausiu laiku tame mažame namelyje bus surinkta visi Mickevičiaus palikimai Kaune tais laikais, kuomet jis ten mokytojavo. Kartu tuose pačiuose namieliuose Lietuvos Turistų Sąjunga turės ir savo buveinę.

Nejaugi apakimas taip toli siektų?

Pereitame numeryje rašėme, kad Kauno miesto burmistras p. J. Vileišis išėjo iš Liaudininkų partijos komiteto pirmininko vietos ir net išstojo iš pačios partijos narių.

Dabar spaudoj pasirodė žinių, kad išėjimo priežastis buvusi ši, būtent: po nenusisekusio teroristų pasikesinimo prieš prof. Voldemarą, p. J. Vileišis išreiškė Lietuvos vyriausybės galvai užuojautą. Tą žingsnį papeikusi partijos vadovybė ir p. Vileišis, padaręs atatinkamų išvadų, išėjęs iš partijos.

Jeigu tai tiesa, tai vistik nesuprantama, kuo vaduodamosios Lietuvos partijos mefistofeliška mina šypsojasi žiūrėdamos teroristų plečkaitininkų žygius?...

Latvija išsiųs politinius emigrantus.

„Lietuvos Žinių" korespondentas praneša, kad Lietuvos vyriausybė kreipėsi į Latvijos pasiuntinį Kaune p. Liepinį nurodydama į negeistiną emigrantų veikimą Latvijoj. Liepinis iš savo pusės perdavė Lietuvos vyriausybės pageidavimus Latvijos užsienių reikalų ministerijai. Dabar Latvijos vidaus reikalų ministerija stengiasi Lietuvos reikalavimus išpildyti. Jau dabar. anot latvių „Soc.", Rygoje suimta 6 lietuviai politiniai emigrantai, kuriuos manoma išsiųsti iš Latvijos. Be jų dar ieškomas žinomas plečkaitininkas Masiulis, kuris atvykęs iš Latvijos nužudė policininką Pelecką; pasirodo, kad šis Masiulis yra senai ieškomas *vagis*.

Gražią socialdemokratų kompaniją sudarė plečkaitininkai, tik stebėtis reikia, ko jie pyksta, kai juos kas pavadina tikru jų vardu.

Lietuvos teatras ir žurnalistai Rygoje.

Šio mėnesio pirmomis dienomis viešėjo Rygoje Lietuvos valstybės teatras ir keletas Lietuvos žurnalistų. Lietuvos teatras suvaidino Rygoje kelis žymiųjų mūsų rašytojų: Kevės, Vaičiūno ir kitų veikalus. Vaidinant Rygos teatro salė buvo pilnutėlė, kas reiškia, kad Lietuvos teatras turėjo didelį pasisekimą. Beto kaip teatro artistų grupė, taip lygiai Lietuvos žurnalistai Rygoje latvių buvo priimti labai nuoširdžiai, tiesiog broliškai. Grįžus Latvijos prezidentui p. Zemgaliui iš Švedijos, jis irgi priėmė ilgesnėj audiencijoj svečius iš Lietuvos.

Lietuvos valstybės teatras ir žurnalistai latvių artistų ir žurnalistų lydimi išvyko iš Rygos pereitą pirmadienį.

Provokacinės paskalos.

Pereito sekmadienio vilniškė lenkų spauda visai nesusigiedojusi padavė iš piršto išlaužtų žinių apie Lietuvą. Įdomu kad vieni laikraščiai („Dz. Wil.") tą žinią įsidėjo, kaipo savo telegramą (Tel. wł.), kiti kaipo Pat'o pranešimą. Tame pranešime bendromis ir tuščiomis frazėmis atpasakota nevykusiai apie neva tai baisią ir įtemptą padėtį Lietuvoje. Atpasakota vokiečių spaudos prasimanymai apie tariamąjį Vosyliaus kankinimą, ir apie tai, kad sugautieji Šiauliuose teroristai buvę provokacijos aukos, kad armijoj augąs nepasitenkinimas ir t. t... Žodžiu, pripasakota niekų.

Bendrai lenkų spauda po nenusisekusio pasikesinimo mėto pėdus ir kas kart labiau nervuojasi.

Tuo tarpu atvykę iš Nepr. Lietuvos asmens pasakoja, kad apie baisią Lietuvos padėtį ten sužinoma tiktai iš. . Vilniuje fabrikuojančių žinių.

Nauja prekybos sutartis.

Laikraščių pranešimu, artimiausiu laiku, Lietuvos vyriausybė pasirašysianti prekybos sutartį su Šveicarija. Tuo klausimu dabar vedamos derybos. Taip pat pranešama, kad nuo šio mėn. 1 dienos tapo panaikintos keleivių ir tranzito vizos tarp Lietuvos ir Šveicarijos.

Įdomi ekskursija.

Šiomis dienomis du kauniškiai dailininkai P. Andriuškevičius ir Zelmanavičius išvažiuoja ekskursijon po Europą. Jie važiuoja į dviejų ratų vežimėlį pasikinę žemaituką. Jų maršrutas: Berlynas, Praha, Viena, Venecija, Roma ir t. t.

Abu dailininkai vežasi savo darbelius ir esant progai ruoš parodas.

Andriuškevičius esąs susitaręs su esperantininkais, o Zelmanavičius su sporto org. „Makabi", kurie teiks ekskursantams visokeriopos paramos jų kelionėj.

Naujas Lietuvos universiteto rektorius.

Šio mėn. 3 d. Lietuvos universiteto senatas savo plenumos posėdyje išrinko 1929|30 mokslo metams rektorių žymų fizikos prof. V. Čepinską. Reikia pažymėti, kad prof. Čepinskas šiuo žygiu yra išrinktas jau antrą kartą rektoriumi. Prorektoriumi išrinktas kun. prof. Česnys, sekretoriumi prof. Raudonikis.

VIETOS KRONIKA.

Vilniaus lietuvių kelionė į Rymą.

Yra sumanyta suruošti šią vasarą kelionė iš Vilniaus į Rymą. Ši kelionė tęsis apie dvi savaiti ir atseis kiekvienam asmeniui apie 600 zlotų. Be Rymo dar manoma aplankyti Milaną, Veneciją ir kitus žymesnius pakeliui esančius miestus (Viena, Berlynas, Praha ir k.). Iš Vilniaus manoma išvažiuoti liepos mėnesio pradžioje. Norintieji dalyvauti šioje išvykoje kviečiami pranešti apie tai kunigui Šambelionui A. Viskantui (gatvė Portova Nr. 10 b. 2, Vilniuje) ne vėliau kaip ligi birželio mėn. 12 dienos. Kiekvienas, pranešdamas apie savo sutikimą važiuoti į Rymą, privalo tuojau įmokėti nurodytu adresu 100 zlotų, kaipo kelionės išlaidų avansą.

Pastaba. Jei kelionė neįvyktų, pinigai bus grąžinti.

Primelavo.

Einąs kartas nuo karto lenkų leidžiamas Vilniuje laikraštukas su labai skambiu pasivadinimu „Vytis", kurio nieks nežino nė redakcijos, nė administracijos, paskutiniame savo numeryje, matyt, gaudydamas sensacijas, įžangos straipsnyje parašė apie prof. M. Biržišką, kuris, anot autoriaus, atsisakęs nuo lietuvių kalbos katedros vedėjo Vilniaus universitete. Tą žinelę pagavo lenkų laikraščiai ir pasityčiodami išaiškino, kad girdi, lietuviai reikalaują savo kalbos katedros, o nenorį jos užimti. Ir, žinoma, padarė savotišką išvadą, nusiplaudami rankas „Vyties" laikomam dubenėly.

Dabar „Lietuvos Aidas" Nr. 11ϵ(602) pranešė, kad prof. M. Biržiška oficijaliai užginčijo tokias paskalas. Tuo būdu ir šiuo žygiu visokių kaukėtų žmonių leidžiamam laikraštukui sensacijos sufabrikuoti nepavyko.

„Dz. Wil." klieda toliau.

Endekų organas „Dz. Wileński" apsirgęs, matyt del karščių, kokia tai šiltine, klieda be jokios nuovokos. Klieda bijodamas Lietuvos šaulių, apie kurių „bestijališkumą" trimituoja visoms savo bobelėms. Pav. pereitą šeštadienį del kažkokių ar tai atmosferos ar vidujinių pasikeitimų pirmam puslapy pranešė, kad Lietuvos šauliai ir „Geležinis Vilkas" (šis dar baisesnis) „dokonali brutalnych napaści na ludność polską". Toliau išskaičiuoja, kur būtent, buvę padaryti „užpuolimai". „Užpuolimų" skaičiuje figuruoja ir Varėna. Nors trūk juokais iš tokio „Dz. Wil." redaktorių kvailumo ir naivumo. Šauliai „užpuolė" Varėnos lenkų gyventojus, nors Varėnoje nė vieno lenko ir su žvake nerastum.

Tai eiliniai melai ir šlykštūs koltunuotų endekėlių prasimanymai, kuriems juk šiandieną netiki net endekiškiausias Vilniaus „šiaučius".

Mėgins laimės kiti.

Yra Vilniuje teatras „Reduta", kuriame keletą metų prakaitavo lenkų artistų grupė su p. Osterva pryšaky. Pagalios subankrūtavo. O subankrūtavo todel, kad tame teatre buvo statomi dažniausiai tendencingi lenkų veikalai greitesniam gyventojų lenkinimui. Dėja. Tas nepavyko. Publika tokius veikalus ignoravo ir nežiūrint gausių pašalpų, teatras nustojo veikęs. Dabar magistratas derasi su Varšuvos artistais, kurie mano išnuomoti „Redutą". Pažiūrėsim kaip ilgam?

Lietuvių laikraščių redaktoriai nuteisti.

Pereito mėn. 27 d. Miesto Teismas (Sąd Grodzki) nagrinėjo seniau ėjusio „Vilniaus Aido" redaktoriaus p. J. Urbanavičiaus bylą. Kaltino Miesto Storastos atstovas p. Žilinskas. Jis, kaip rašo „Życie Ludu", reikalavęs didžiausios bausmės. Teismas nuteisė p. Urbanavičių 500 zlotų pabaudos, arba 6 savaites kalėjimo. Buvo taip pat nubaustas ir „Życie Ludu" redaktorius p. Veleckas 400 zlotų pabaudos.

Lankstūs žmonės.

Susibūrę Vilniuje Lietuvos bėgliai, kurie save vadina socialdemokratais (mes— plečkaitininkais), gegužės 1 dieną vaikščiojo kartu su lenkais Vilniaus gatvėmis ir rodė savo ištikimybę socializmui. Per Dievo Kūno šventę, kaip rašo „Kurjer Wil.", jie irgi dalyvavo procesijoje; ką čia jie norėjo parodyti —„Kurj. Wil." nepasakė. Be to, jie sakosi labai neapkenčia fašistų ir diktatorių, bet pasiųsti delegaciją su Paplauskiu ir „provokatoriumi" Plečkaičiu priešakyje nusilenkti diktatoriui ir gi moka. Išeina anot rusų „Bogu sviečka i čortu kočerga". Lankstesnių žmonių, tikrai, niekur nerasime.

Lietuvių amatininkų paroda.

Jau kelinti metai lietuvių amatininkų dirbtuvės, Lietuvių Labdarybės Draugijos globojamos, ruošia savo išdirbinių parodą. Suruošė parodą ir šiemet. Parodoje yra šie skyriai: audimo, siuvimo, mezgimo, rankų darbų ir batsiuvių. Visi šie skyrial telpa nedideliuose trijuose kambarėliuose ir todel suprantama, kad del vietos stokos, nevisi išdirbiniai galėjo būti išstatyti, o išstatyti, tai vienas ant kito sukimšta. Tas, be abejo, yra parodos trūkumas. Be to, trūko truputį ir tvarkos eksponatų suskirstyme, ką rodos galėjo prašalinti organizatoriai, nes nėra jokio sunkumo kiekvienos rūšies išdirbiniai išstatyti skyrium.

Tačiau visų tų ir kitų trūkumų nežiūrint, vistik mūsų amatininkų paroda daug pasako apie jų darbus, kuo privalėtų tinkamiau susirūpinti lietuvių visuomenė. Prie amatininkų parodos prisiglaudė ir trys jauni dailininkai: B. Macutkevičius, V. Kasciuška ir K. Butkūnas ir fotografas A. Atroška. Nesimato kažin kodel ketvirto jaunojo dailininko Dremos kūrinėlių? Dailininkų ir fotografo eksponatai išstatyti viename kambarėly. Kaikurie dalykėliai išpirkta, nors mažai. Jaunieji skundžiasi, kad parodai butas netinkamas, mažas ir nepatogus, beto ir inteligentų susidomavimas yra labai silpnas. Ar nevertėtų labiau susirūpinti jaunųjų dailininkų tolimesniu auklėjimu ir globa. Paroda uždaryta pirmadienį. Aplankė ją apie 600 žmonių.

Muzika mūsų gimnazijoje.

Birželio 2 d. įvyko žadėtas Vytauto Didžiojo gimnazijos moksleivių koncertas. Pasiklausyti susirinko daug mokinių ir nemažas skaičius tėvų bei globėjų. Muzikos mokosi iš visa 90 moksleivių; iš jų 50 pianistų, mokina prof. p. K. Galkauskas; smuikų klasėje — mokina p. Nedzveckis—yra 20; pučiamųjų medinių instrumentų klasėje — mokina p. Rutkauskas — yra 10, ir trimitų klasėje — moko p. Urbanavičius—yra 10 mokinių. Buvo išpildyta garsių kompozitorių ir mūsų tautinės melodijos. Pažanga muzikoje padaryta didelė. Per šį koncertą pasižymėjo Karužas, kuris gražiai paskambino visas tris dalis „Mėnesio" Bethoveno sonatos; Stanulytė labai gražiai atliko sunkų Šopeno polonezą; reikia pažymėti didelę pažangą pas Damkauskaitę (Mejerbero barkarolė) ir Mirą ir Gustavą Veleckus („Oi kas sodai..." p. Galkausko apdirbimas). Ir smuikų klasė padarė didelį žingsnį pirmyn. Buvo padalinta pasižymėjusiems ir už muzikos pamėgimą dovanos—keli gaidų sąsiuviniai; dovanų gavo Karužas, Stanulytė, Damkauskaitė, Mackevičiūtė, Gaigalytė, Zacharas, Gricukas ir Barkauskas. Beto, dar ėjo atskirų klasių chorų varžytynės; konkurse nugalėjo 2 ir 5 klasių chorai ir laimėjo dovanas. P. Galkauskui, kaipo vyriausiam muzikos klasių vedėjui, už jo triūsą, pasidarbavimą susirinkusieji širdingai dėkojo karštu delnų plojimu. Ir iš tikrųjų buvo ir yra kuo pasidžiaugti!

Redakcijos atsakymai.

P. p. D-liui, Alfonsėliui ir Ten buvusiam. Tamstų korespondencijų netalpiname, nes mums būtų labai skaudu minėti, kad mūsų brangus jaunimas jau tai per lošimą, jau tai per šokius yra nemandagus; be to, skaudu peikti merguželes, pamynusias mūsų gražias dainas. Bet prašome mūsų nepamiršti ir rašyti apie svarbias kaimų naujenas.

Norkui Bruzgiui. Iš Tamstos siųstų per mokytoją 14 auksinų Redakcija gavo tik 2.

K. Bijūnienei. Paklausimą atidavėm „Teisių Skyriun", tik nežinome, kam Tamsta įdėjai laiške receptą?

Daugiutėkui. Labai malonu, bet korespondencijoje nieko nėra naujo, todel netilps.

Viktorui. Tuo klausimu kreipkis Tamstą į Lietuvos konsulatą Latvijoje šitokiu adresu: **„Łotwa. Daugaupilis Šoseias iela 45. Povilas Gaučys"**, prašydamas išrūpinti Lietuvos vyriausybės sutikimą grįžti Lietuvon. Prašyme reikia aprasyti visos smulkmenos ir nurodytu adresu pasiųsti apdraustu (poleconym) laišku.

Apie vokiškas markes nieko nežinome.

Pipiro Broliui. Skaitėme atsidėję Tamstos korespondenciją, bet jos įdėti negalime, nes nėra nieko gražaus, nieko įdomaus. Pasistenk Tamsta užprenumeruoti keletui gyventojų mūsų laikraštį, o tuomet naudinga bus ir korespondencija įdėti. Dabar netilps.

Grutėnui. Liūdna, kad Grūto gyventojai taip yra tamsūs? Nejaugi mokyklos negali paveikti? Mums gi rašyti apie žmonių tamsumą jau įkyrėjo. Norėtųs malonesnių žinių.

Džubirui. Jeigu Kuršių ir Šv. Kazimiero Draugijos skyrius miega ir skęsti degtinėje, tai nieko padaryti negalime ii apie juos neverta aušinti burnos.

Žvirbliui Nesupratome, ką Tamsta norėjai pasakyti savo korespondencijoje o antra vertus, jeigu tai buvo Kalėdų antrą dieną, kaip Tamsta rašai, tai ja labai pasenęs dalykas. Netilps.

Br. Ankėnui. Jei „Jaunimo Draugo" negaunat, tai ne mūsų kaltė. Tamstos užmokėta iki liepos m. 1 dienos.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH" Spaustuvė, Totorių g.